

NAGYENYED-re
forduljon minden érdeklődő, ki súlyt fektet elsőrendű fejlesztésére. ::

GYÜMÖLCSFACSEMÉTEK
Bébiágyak díszesek, türelvesek, keretesen, boggyógyógyúzó stb. stb.

SZÓLOLTVÁNYOK.
(I. stímus árú) európai és amerikai stímus gyökereken. (Oktató díszajegyek kívánatra ingyen.)

FISCHER és Tarsai
faiskolák és szőlőoltványtelepek

Divatos kézimunkák
és horzivaló kellekék, függöny kongré, 110 széles mtr. 1 kor., remek sodroszálú kongré fató v. millieux kezdve, anyaggal 4 K.

NÁDAS
Budapest, IV., Koronaherceg-utca 11.
— Harisnya és keztű különlegesség. —
6 pár prima flor fekete térd nőharisnya 5 korona. Argyezék bérmentve.

HÖLGYEKNEK

a MEISSNER-féle smyrna esomózott munka igen érdekes, kellemes és észszerű kézimunka; világhíre és ismert, mert csak elsőrendű anyagot szállítunk **gyönyörű szőnyegek** minden nagy-ágban, **ágyelők** készítésére, **írós-zalra, pianóra, lépcső- és ablakdíszek, Huszár- és szofára, divánra, fűtőszék, hűtő- és pihenő székre, páncs és kályhapadra, Hát-, ablak- és szakkáncsok.** Kérjen árlapot és mintákat a kívánt megnevezésével.

F. LOUIS BEILICH, MEISSNER 26. kir. udv. szállító **MEISSNERI SMYRNA-SZŐNYEGGYÁR.** Minden munka **ingyen** könyv tanúsítványokkal :: megkezdés :: kezdés szerial :: Szőnyegek minden nagyságban és határok smyrna munkával behúva, **köszön** kaphatók. — Arany éremmel kitüntetve. — Elismerések minden országból.

Nincs kopaszág. :: Nincs hajhullás. :: Nincs korpaképződés.

„Ella” haj- és szakállnövesztő pomádém rövid használata után, szigorúan megválasztott hatása megújítja Öreg és fiatal, arak és bőrgyök hajnak, szakállnak és szemöldöknek ápolására és növesztésére. **Ella pomádé** használjanak Ártalmatlanságát szavatolva. A korai megújulástól megóvja; a hajnak gyönyörű fényt és teltséget ad. Számtalan elismerést minden világrészből. **Kitüntetés: Páris 1909. díszoklevéllel, aranyéremmel és díszkereszttel.**

Kapható: **Mitzky Kamilla** uronól, **Marburg a/D.** Grethe-utca 2 d Budapest: **Török J. néi Király-utca és Kartschmaroff A.** drogériájában **Rákóczi-ut 30.** Székfűtés csakis utánvétellel, vagy az összeg előzetes beküldése ellenében; árak: 1 tégely 2 kor. és 3 kor. 50 fill., 3 tégely 5 kor. és 8 kor. 50 fill.

Mig eddig a régi hőrbetegségek, a legkülönbözőbb súlyos idegbajok (neurasthenia, vitustanéz), a sápkór, a női arczot életelentítő pattanások s a női nemű szervek folyásokkal kombinált hurutos megbetegedéseinek kezelésénél csekély értékű idegen vizsek voltak utalva, addig utabban

a PARÁDI ARSEN vízben tartalommal olyan kincsünk van, mely minden eddigi arsensavas viznél (Roncigno Levico) hatásosabb, könnyebben emészthető s manapság már, mintegy legelőkelőbb orvosi tekintélyeink felkarolják s a fogyasztható szerves dúsított hatásait, hasznukban csaknem kizárólagos keresletnek örvend.

Egy postaládá (7 palack) parádi arsen tartalmú gyógyvizet Magyarország összes postaiállomására 6 korona 50 fillérért bérmentesen szállít.

Főraktár: ÉDESKUTY L. ca. és kir. udv. szat. 110, BUDAPESTEN.

Kapható minden gyógyszertárban és megbízható fűszerkereskedésben.

HOMOK — ARANY

A legjobb és legolcsóbb építőanyag a homokból cementtel vagy másszal készült falazatok, tetőszerép, járdák és padlólap stb. **Dr. Gaspary** rendezte, szigorú előírattal. **Dr. Gaspary** kész vagy erőhájtára berendezett gépein vagy formáin a legkülönbözőbb arakban. A 228. számú ismeretési brosúra ingyen. Levelezés és nyomtatványok magyar nyelven. **Leipzig Cementindustrie. Dr. Gaspary & Co.** Markranstätt, Leipzig mellett (Németország).

REKORD kézitáska

Legújabb minta. Erős zsergo, angol salfián- vagy kecske-bőrből minden színben 18 cm magas, 21 cm széles, selyem bélésű, belül tolettelt. **11 koronáért** kapható a készítőnél.

CSÁNGÓ bőrdíszműves, **Bpest, Muzem-körút 3.**

Péns-, szivar- és bankó-tárcák nagy választékban. Vidékre a pénz előleges beküldése mellett portómentes.

Kaliforniai Fűgeszorp

CALIFIG

természetes, kellemes hashajtószer, mely enyhe és mégis biztos hatásánál fogva különösen gyenge természetű embereknek, aszszonyok s gyermekeknek bevált. Rendkívül kellemes íze, tiszta, mindig egyenletes előállításánál fogva ajánlatos időnkénti és állandó székrekedés, vagy emésztési zavarak, valamint étvágytalanság esetén, amikor orvosok is ajánlják. Vasatlanul ügyeljen a „**Calfig**” védjegyére.

Kapható minden gyógyszertárban. Nagy üveg 3 kor. Kis üveg 2 kor.

SZŐNYEGEK KÖZVETLEN BESZERZÉSE.

Elsőrendű díszszőnyegeinket vastag plüschmilleből, egyenlő oltalokkal, utóérhetetlen jó minőségűen, a valódi smyrna szőnyegekkel megőveztően hasonlított, szavatolva színtartók, közvetlen a gyökzónáknak szállítok.

Faliszőnyegek 100 cm széles, 200 cm hosszú K 5-30, gyönyörű perzsa minták, továbbá papagáj, mekele, nagyvad, ózcsalád, szarvas, haltny, oroszán, fázán, kutvasalád stb. faliszőnyegek kizárólag elsőrendű minőségűek, a nedvességet nem eresztik, a legjobb övszer meghülés ellen. — **Elsőrendű szalon-szőnyegek** a legelőkelőbb perzsa, szecessió és virágmintákkal 140 cm széles 200 cm hosszú K 7. — 180 cm széles 270 cm hosszú K 13. — 160 cm széles 250 cm hosszú K 10. — 250 cm széles 300 cm hosszú K 14. — 250 cm széles 350 cm hosszú K 21.

Elegáns ágyelők ugyanolyan anyagból dréja K 1.60. **Lambrequin** (ablakvédők), kiválóan erős doublé smyrna chenille szövés, 125 cm magas, 140 cm széles bordírel és rojtjal, vagy perzsa mintákkal dréja K 5.40. **Tigris Hanell** takaró dréja K 2.75. Székfűtés utánvétellel. Nem tartozik a csatlós kiserelés, vagy az ös-zeg visszaküldés.

Rándás: Minden 10 koronát meghaladó külleművözhöz egy valódi amerikai aranytűtől adatik ingyen hozzá.

Produktiv und Handelsgesellschaft
Göding (Morvaország) 37. sz.

Rozsnyay Mátyas chininezukorkája itálen chininból.

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók felmél vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Láz ellen! Nem keserű!

Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, akik keserű chinint bevenni nem képesek.

Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapíron **Rozsnyay Mátyas** nevével és aláírásával. **11366** ható. 11366

Rozsnyay Mátyas gyógyszerésztára **Frad. Szabadság-tér.**

ARCZ-MASSAGE FŐLŐSLEGES!

ORIZOL

ORIZOL :: vagy Rizsavj törv. védve. :: ORIZOL

Az éretlen riza **TEJNEMÜ** nedvéből készített csodás és gyors hatású arcz-szíjító. ::

Teljesen kisimítja a ránczókat! Egy adag ára 3 K 50 f. Egy drb szappan ára 1 K 50 f.

Főraktár Magyarország részére: **Bpest: Török gyógytár Király-u. Kolozsvárt: Dr. Biró gyógytára.**

Anyak, óvjátok gyermekelket a háterincselgömbüléstől!!

Nincs többé elgörbült test!

Ha az én utól nem ért, a legismertebb orvosok által ajánlott Orthopéd-támasztó fűzőmet használja. Mesesen könnyű és hygienikus! Vátiázás nélküli elfodá az egész elgörbülést. Ferdén növevőre hajlandó iskolás gyermekeknek nélkülözhetetlen mentő- és óvőeszköz! 30 éves fennálló bevált-nyomozási minőségében a legelőkelőbb technikai kivitelben és mérsékelt árak mellett készítenek, továbbá egyenes tartók, járókészlőek, műlábak és műkezek, cs. és kir. szab. **KELETI-tel** sörvkötők, haskötők.

Uj! Gummi-görcsérharisnyák varrat nélküli, valamint a betegápoláshoz szükséges eszközök. — **Képes árjegyzék** ingyen és bérmentve **KELETI J.** orvos-sebészeti műszeres és gummiárak-gyára :::: **Budapest, IV., Koronaherceg-utca 17. szám.**

A bőr, a haj, a szépség!

Minden, a mi ápolásban nem részesül, idővel tönkremegy. Az arcz- és kéz-bőr, a haj és egyáltalában a szépség csak gondos ápolás mellett lehet állandó. A ki nem akar időelőtt megválni, szíveleg meg az alábbi közleményeket:

MIRTUS-KRÉM arcz- és kézfinomító, teljesen ártalmatlan, a bőrnek finomságot és bárony-puhaságot ad, frissít, üdít és már rövid használat után elunt minden bőrtisztító-nságot, mint szepít, baratkát (Mussert), ránczókat, májfoltot, pattanást, ajkrepedést, pörpörést, borhámást, sümört, fagyást, bőrkérserepedést, himóhelyeket stb. és megakadályozza az arcz- és bőrvédést. — Nagy tégely ára 2 K., 12 tégely 1 K. 50 fillér.

MIRTUS-SZAPPAN teljesen ártalmatlan, a legmegbízhatóbb bőrápoló szer, mely bárony-szeri puhaságot, üde színt ad a bőrnek. — Rendkívül tartós, takarékos a használatban és igen kellemes illatú. — **Darabja 80 fillér, 3 darab 2 korona 20 fillér.**

MIRTUS-KRÉM-PUDER a kéz- és arczbőr legbiztosabb és legkellemesebb védőszere, mely az izzadást is megakadályozza. — **Fehér, rózsas- és sárgaszínben kapható. — Ára dobozonként 1-2 korona.**

ÖRKÉNY-féle HAJSZESZ máz 2-3 nap múlva megpárodást, erősíti, frissíti a fejbőrt és hajgyökereket, elősegíti a haj növevését, sűrűsödését. — **ára 1 korona 60 fillér.**

ÖRKÉNY-féle ARABIAI HAJFESTŐK fekete, barna, szőke és egyéb aranysszálak. — **3 korona.**

Az összes rendelések csakis a készítőhöz intézendők és pedig így ozimezve:

APOSTOL GYÓGYSZERTÁR
Budapest, VIII., József-körút 64. Depot 106.
A legjobb kozmetikai szerekről, kiváló gyógy-élesztőnyekről és valódi finom teakról szóló részletes ismeretést ki ántara minden-ki ingyen és bérmentve kaphja.

VASÁRNAPI UJSÁG

48. SZ. 1909. (56. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, NOVEMBER 28.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. Félévre — 8 korona. Negyedévre — 4 korona. A „Világkrónika”-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-határozott viteldij is csatolandó.

AZ ÚJ MŰGYETEM KÖZPONTI ÉPÜLETÉNEK A DUNÁRA NÉZŐ HOMLOKZATA. — Balogh Budófi felvétele.

TÓTH LAJOS MINISZTERI TANÁCSOS, AZ ÚJ MŰEGYETEM ÉPÍTŐ BIZOTTSÁGÁNAK ELSŐ ELNÖKE.

ZSIGLER GYŐZŐ MŰEGYETEMI TANÁR, KI AZ ÚJ MŰEGYETEM ELSŐ TERVEIT KÉSZÍTETTE.

GOPCSA LÁSZLÓ MINISZTERI OSZTÁLYTANÁCSOS, AZ ÚJ MŰEGYETEM ÉPÍTŐ BIZOTTSÁGÁNAK ALELNÖKE.

legnagyobb műszaki főiskoláinak. 1867-ben lett polytechnicummá; ekkor már 236 hallgatója volt, de mi ehhez a bérházban szűkös elhelyezett intézethez képest a mai óriási főiskola a maga 2000 körül járó s évről-évre emelkedő hallgatószámával! A Muzeum-körúti telep, melyet most a tudomány-egyetem bölcsészeti kara foglalt el, annak idején 800 hallgató számára épült, azóta a hallgatóság folytonosan növekedett, a tanszékek is egyre szaporodtak, — a bajon nem lehetett segíteni sem az Esterházy-utcai új pavillonnal, sem az új auditoriummal, mely a telep kertjében épült, még kevésbé azzal, hogy négy szomszédos bérháznak több emeletorát bérelték ki rajztermekül. Állandó volt a panasz helyszűke miatt, az egyes tanszékek és intézetek tudományos munkássága is meg volt bénítva, az oktatás követelményeit sem lehetett kellően kielégíteni. A technikusnak pedig még fontosabb a megfelelő helyiség, mint más tanulóknak, mert neki a szoros értelemben vett előadási órákon kívül napja többi részét a rajztermekben kell töltenie s ha erre nincs elegendő vagy alkalmas helye, képzettsége valja kárát. Ezért nálunk, a hol a technikus karnak még nagyobb fontossága van, mint másutt, elsőrendű kultur-kérdés volt az új műegyetem kiépítése s a tanári karnak folytonos nyomatékos sürgetése, akármilyen nehézé tették az ország pénzügyi állapotai, meghallgatásra kellett, hogy találjon. 1902-ben szentesítette a király az erről szóló új törvényt s azonnal hozzáfogtak az építéshez. A költségek tizmillió koronára voltak előirányozva.

A nagy munkára a megbízást Zsigler Győző műegyetemi tanár kapta meg. Ő vitte keresztül, hogy az új telep jelenlegi helyére kerüljön, a mi minden tekintetben szerencsés dolognak mondható, mert bár az ottani talajviszonyok megrágtották az építkezést, mégis olcsóbban lehetett építeni, mint a város más helyén, a hol drága kisajátításokra lett volna szükség s mert ez a terület elég nagy arra, hogy a telep kényelmesen elhelyezkedhessen rajta. E mellett az e vidéken kifejlődő új városrészt fölényesen elhárította az építkezés, a mely e helyet vagy háromszor ember életének központjává tette, nem is szólva arról, hogy Budapest főbüszkeségét, a Duna vonalának szépségét egészíti ki.

Zsigler Győző csak az első épületet, a hidhoz legközelebb eső s a térre néző homlokzatú kémiai intézetet építhette ki s a telek délnyugati részén levő elektrotechnikai és fizikai intézetet tervezte meg. Nagy munkája közben ragadta el 1905-ben a halál. Utána Hauszmann Alajosra, a budai várpalota kiépítőjére bízták az építést, a ki Pecz Samu műegyetemi tanárra bízta a könyvtár és a gépészeti szakok épületeit, a többi pedig maga építette. Időközben az építési költségeket is fölemelték két millió koronával s így készült el az idej

tanév elejére az egész nagy építkezés, az országház építése óta a legnagyobb arányú építésmunka, a melyet Budapesten végeztek.

Az elhelyezés kérdését úgy oldották meg, hogy a teleknek dunaparti oldalára, a Dunára néző homlokzattal építették a központi épületet, melyben az építési, mérnöki és gépész-mérnöki szakosztály tantermei és rajztermei, a gyűjtemények, szertárak és tanári szobák, a geodéziai, mintázási, matematikai, természetrajzi, nemzetgazdasági és jogi szakok, a műegyetemi hatóságok helyiségei, az aula és a tanácstermek, a szigorlati és múzeumi termek, valamint az ifjúsági egyesületek és az étkező helyiségei s végül a tisztviselők és szolgálók lakásai vannak elhelyezve. Ez a felsorolás is fogalmat adhat az épület méreteiről. Tizen-négy különféle nagyságú rajzterem van benne, rajztermeiben összesen mintegy 2000 rajzoló-nak van helye.

A könyvtár, mely mintegy negyedmillió könyv befogadására van berendezve s félmillió könyvre is kibővíthető, a központi intézetre merőlegesen, homlokzatával a Budafoki-útra épült. A kémiai intézet magya az 500 ülőhelyes tanterem, mely körül a megfelelő többi tanterem, laboratóriumok, gyűjtemény-termek, tanári dolgozószobák és műhelyek csoportosulnak. Az elektrotechnikai és fizikai tanszékek külön kétemeletes épületének udvara a Budafoki-útra nyílik; a telek délioldali részét elfoglaló részben emeletes, részben földszintes épületesopant a műszaki mechanika, mezőgazdasági géptan és mechanikai technológia épülete. Ehhez csatlakozik a gép-laboratórium, a kert egyik szabad kilátást nyújtó részén pedig kis obszervatórium emelkedik, mint a geodéziai tanszék kiegészítő része. Az egyes épületek között kényelmes gyalogjáró és kocsiutak engednek szabad közlekedést, a telek többi része pedig kellemes kert, mely üdülőhelynek is alkalmas.

Műegyetemről, tehát többek közt építészektől is képző intézetről lévén szó, jó lett volna, ha az egész épületömböt, vagy legalább a fő-épületet mennél monumentálisabbnak lehetett volna építeni, hogy egyúttal a magyar építő művészet mai állását is kifejezze. Ezt a szempontot azonban a költségek aránylag szűkre szabott volta nem engedte kellő érvényre jutni; a mennyire lehetett, monumentálisnak építettek, a főgondot mégis a praktikusra fordították s azt a használat már eddig is kimutatta, hogy az épületek és egyes helyiségek rendeltetésüknek nagyon jól megfelelnek a tudományos munka s a tanítási cél szempontjából egyaránt.

Az építkezés közül az építőművészeket kívül legtöbb érdemet szerzett Tóth Lajos miniszteri tanácsos és Gopcsa László osztálytanácsos. Az előbbi elnöke, az utóbbi alelnöke volt az építő bizottságnak s mindvégig a legnagyobb szeretettel dolgoztak a nagy munka előmozdításán.

A magyar technikai tudomány olyan otthonra talált az új műegyetemben, mely előreláthatólag hosszú ideig ki fogja elégíteni a budapesti műegyetem szükségleteit. A mi további szüksége technikai oktatásunknak van, azt egy második műegyetem létesítése lesz hivatva kielégíteni.

MIT KÉRJÜNK? MIT VÁRJUNK?

Egy vallás-erkölcsi előadáson.

Kik ma itt az élet rögös útján járunk, Súlyos terhünk alatt mit kérjünk? mit várjunk? Zörgetjük kapuját a titkos jövőnek, Melyre hímet félénk reményeink szönek.

Buzogjon mindenütt részvét a szegényért, Ki gyöttrődve izzad a napi kenyérért, Bágyatag szeméből ha törülzs egy könnyet, Nehéz sorsa bizony annyival is könnyebb.

Terített asztala költséges dúsnak Juttasson morzsát az éhezőkoldúsnak; Meghálalni maga a koldus nem bírja, De van, a ki azt majd az égben felírja.

A munkásnak pedig hű munkája bére, Méltatva, nyugtatva jusson a kezére. Se bérét, se magát, közprédának valva, Soha el ne nyelje az állam hatalma.

Sínlík ott a közjő, a teste merő seb, Hol szarnokolja a gyöngét az erősebb, Senkire ne zúgjon földi ember vadjja Azért, hogy az istent így, vagy úgy imádjja.

Lelkiismeretre ne készítsen lánczot, Kárhozatja lesz úgy, mi üdvének látszott; Saját vesztére tör akkor is, ha nyerne, Hiszen magával az Istennel perelne.

És hát a legfőbbnek, közödes anyáknak Mit várjunk, mit kérjünk szenvedő hazánknak? Talán szabadságot, élte levegőjét, Hogy az hatalmassá növelje erőjét?

Tán: hogy ne kergessen való helyett álmot, Intsék küzdelmei, melyeket kiállott, Lelkét ősi átok, rút vizsály ne tépje, Így legyen boldoggá egyetértő népe?

Oh! ki sorolná el, mit várjunk, mit kérjünk. Gonosz napok után, hogy jobbkat érzünk? Szívünk ha remények strójába merülne, Nem lenne-e gyászos ébredés belülről?

Ki sorsunkat ott fenn az égben intézi, Ó a Gondviselő, ó reá kell nézni; Akaratja nélkül egy fűszál se vész el, Várjuk áldását, de ne összetett kélzel.

Lévay József.

ŐSZSZELEK.*

A jó Isten ha én rám bízna,
Szeretnék ősszel halni meg.
Mikor hervadnak a virágok,
S holt levelek peregnék rájuk.
— A jó Isten ha én rám bízna,
Szeretnék ősszel halni meg.

Mikor a táj is halni készül,
Lemondón és panasztalan.
Erdők, mezők, sugarak, álmak,
Fakó enyészetszínre válnak...
— Mikor a táj is halni készül,
Lemondón és panasztalan.

Akkor vegyen halk elmulással,
Szelid ölébe a halál.
S hittel egy új, szebb kikeletbe,
Hunyjam majd a szememeit le.
— Akkor vegyen halk elmulással,
Szelid ölébe a halál.

S az őszi hajnal akkor öntse
Harmatát, hulló könnyeit.
A rózsák velem haljanak meg,
S mind a dalok, színek, szerelmek...
— Az őszi hajnal akkor öntse,
Harmatát, hulló könnyeit.

S át minden könnyűn, elmuláson,
Higgyem, hogy lesz még új tavasz.
Hogy dal, sugár, szín mind megújul
S jövőre rózsák nyitnak újbul...
— Át minden könnyűn, elmuláson:
Higgyem, hogy lesz még új tavasz!

Szabolcska Mihály.

A FEKETE VÁROS.

REGÉNY. (Folytatás.)

Írta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

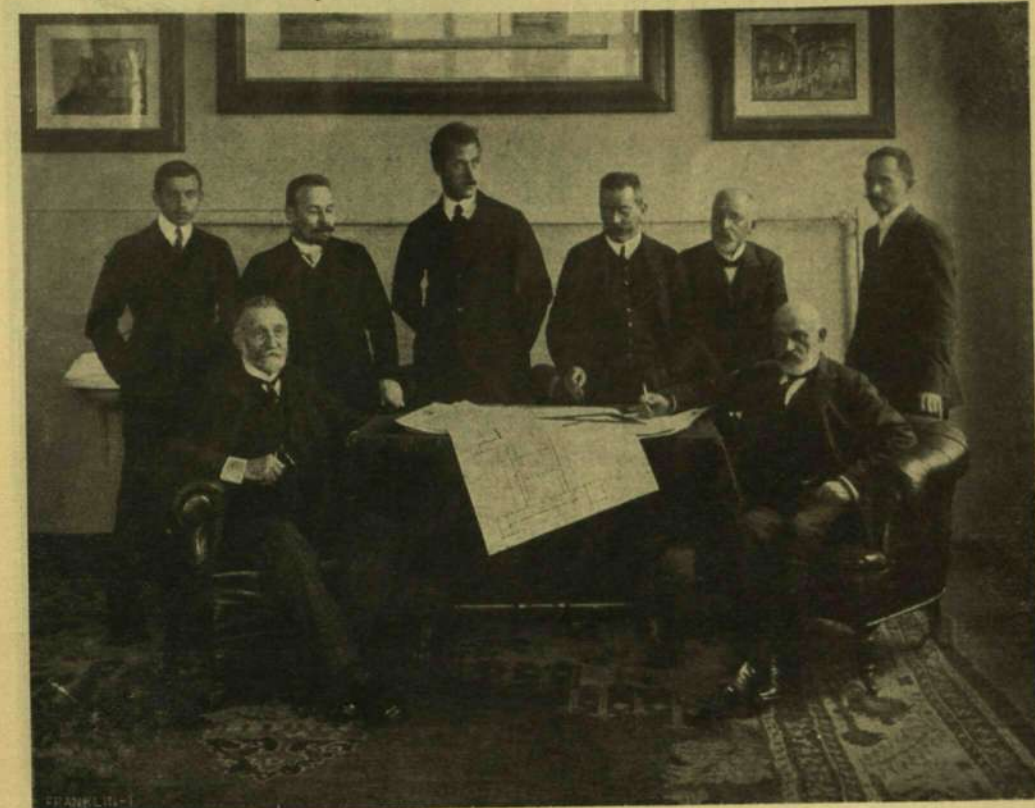
XIII. FEJEZET.

(A holt bírót utolsót mozdul.)

Vakmerő kaland volt a Görgey, megjelenni a város kerti-házában, de kénytelen volt s nem is most első ízben. Az Istenben boldogult osztrák Darvas és Darvasné minden vagyonukat közös akaratával kiskorú Görgey Rozáliának hagyták, az abauji Darvasok azonban egy törzsből fakadván a magtalanul kihalt kishontiakkal, pörrel támadták meg a végrendeletet. Minthogy azonban a pört nem nyerték meg, észrevevén, hogy Görgey valahol rejtegeti a leánykáját, ravasz prókátoruk alkalmasint a kellemetlenkedés okáért (ámbar talán hitte is) azon az alapon kezdett új pört, hogy Görgey Rozália voltaképpen nem is létezik, vagyis már akkor se létezett, mikor Darvasék meghaltak, tehát nem is örökölhetett utánuk. Hogy hová lett, meghalt-e, vagy mi történt vele, arról az abauji Darvasok nem tudnak beszámolni, de hogy még a Darvasok halála előtt eltűnt Osgyánból és azóta senki sem látta, azt igen is állítják.

Föltéve, de meg nem engedve, hogy a leány él, akkor is sok kifogásolni valót talál a személyazonosságra nézve az abauji Darvas-család, vagyis a szemtelen prókátoruk. Átkozott nyelvének nyála rendszerint odafücskesen (jól tud vele ezélni) a legérzékenyebb részre, a hol éget, mint a marólóg. Hát nem felhozta az aktáiban, hogy nevezett Görgey Rozália csecsemő korában miként tápláltatott a Görgey Jánosné leánycsecsemőjével annak emlőin, s minthogy az egyik elpusztult, már ott válik kétségessé a személyazonosság (Oh, te gézengúz fiskális, melyik ördög stgta ezt neked!), mert már ott történelhetet miskulánzia, stb.

* Folytatás a Kisfaludy-Társaság a heti ülésén.

Pecz Samu és Hauszmann Alajos műegyetemi tanárok, az új műegyetem építő irodájának tagjaival.

AZ ÚJ MŰEGYETEM ÉPÍTŐI.

Minden okos ember előtt csak afféle okvetlenkedő rabulisztika volt ez, de Görgey Pált a szíve mélyén találta. A bíróság tekintetbe se vette ezt a körülményt s csupán annak a kiderítésére szorított, hogy nevezett Görgey Rozália él-e vagy nem; határozatott tehát, hogy azonosságát bizonyító tanúival a bíróság előtt személyesen jelentkezzék.

Kényes feladat volt megbolygatni ilyen kritikus időben az egész okos elhelyezkedést. Olyan jelentékeny vagyont azonban még sem lehetett otthagyni Csáky-szalmának. Nem is említve, hogy nagyon ráért Görgeyre, mert a Lőcsével való ungodkodás kimerítette zsebeit. Mihelyt a bírósági végzésről értesült, Gyurit hívatta ki Görgőre.

— Ismersz-e egy Otrókósy Rozália nevű kisasszonyt?

Gyuri elpirult.

— Mért kérdezi bátyám uram?

— Majd kisé. Az a kérdés, ismered-e?

— Látásból.

— Miféle leány az? — kérde az alispán, kö-zömbönsnek látszó areczsal.

— A legszebb leány Lőcsén.

Az alispán gyanakodva nézett rá, hogy talán tud vagy sejt valamit, de olyan becsületes, őszinte képe volt, hogy azon a ravaszság rög-tön megbotlanék.

— Talán bizony tetszik neked? (Gyuri még jobban elpirult.) Miféle familia az az Otrókósy?

— Nem tudom, — felelte Gyuri.

— No hát én tudom. Az a leány unokanővéred.

— Az én unokanővérem?

— Az én lányom, Rozáli.

Gyurinak távra maradt a szája, mire aztán Görgey megmagyarázta, miért kellett őt alnéven adni oda Krössterhez s miért kell a titkot továbbra is megőrizni. Ugyancsak bevatt Gyurit a pörös bonyodalomba, miként vált égető szükségé, hogy Rozáli megjelenjék Kassán a bíróság előtt, személyazonossági tanúkkal. Feladatává tette ezek után, hogy keresse fel Rozáliát, adja át neki a levelét és készítse elő az utazásra. Az öreg Quendel fog érte eljönni s azon ürügy alatt, hogy szüleihez kíséri egy-két napra, elviszi őt Kassára.

— Nagy sziveségnek veszem tőled, — végzé az alispán, — ha te is felszeded a sátorfád, de perze külön kocsin s igyekszel őket Kassán lehetőleg támogatni.

Gyuri meghajította magát.

— A mint bátyám parancsolja.

Így történt aztán, hogy Quendel apó kikérte Otrókósy Rozáliát az intézetből s az előre odarendelt osztrák tanúkkal (Varga uram és neje is köztük volt) igazoltatta a kassai bíróság előtt, hogy Görgey Rozália él és elfogadja az örökséget.

Görgey azonban előre látta, hogy míg az örökségi pör teljesen lezajlik, nem egy tanúkkal előttemezett aláírásra és megbeszélésre lesz szükség, mi végből a Quendel-féle vendéglő hűséges kocsmárosát, Kárász urat rávette, hogy a görög vendéglőbe helyettesítve, a löcei kerti vendéglőt bérelje ki. Mődját ejté ezzel a leányával való találkozásoknak, ha úgy kívánta a helyzet és ha Quendelt meg lehetett kapni, mint az egyedülit, a ki jogosítva volt Rozáliát magával vinni az intézetből.

A leirt találkozás is így történt; Quendel úr kísért a vendéglőbe Rozáliát (ő volt a felkötött állú kis ember), később Görgey György is megjelent s együtt kísérték haza Quendellel, miután az aláírások megtörténtek és a pörben való további teendőik megbeszéltek.

Ugyanekkor megkérdezte Görgey, megcsipkedve a leány állát.

— Nos, mikor jön már haza a kisasszony?

— Apám uramtól függ, — szolt, a fejét engedelmesen lehajtva.

— Hát mindjárt most. Viszlek magammal. Rozália elhalványodott.

— Aha! Ugy-e megijedtél? No, szépen vagyunk. Kisasszony, magának már van valakije!

Rozália elpirult, félrenézett és nem felelt.

— Nem, nem, csak tréfáltam, Rozáli, — folytató az alispán elkomolyodva. — Maradj még egy darabig, de reményem, nem sokáig tart, közel van már az idő, mikor haza jöhetsz.

Mindennek nem volt semmi különösebb jelentősége, kivált a jelenlevők előtt, még kevésbé annak, hogy sokáig elnézegette némán a leányt oldalról, szembe, s aztán ezeket mondta Quendelnek:

A KÉMIAI PAVILLON.

— Ugyan nézd csak öreg, de jól nézd meg te is, mennyire hasonlít egymáshoz ez a két unokatestvér.

Quendel apó szemügyre vette a kurucz tisztet, mintha most látná először, aztán a fejét rázta:

— Én aztat nem látok.

Ki ügyelt volna erre? Sokszor úgy tűnik fel valamely szó vagy megjegyzés, mint üres levegő, pedig talán súlyos kő, melyet egy kinlódó lélek, a kit nyom, mindenféleképpen próbál elhempergetni.

Szóval így folyt le a vendéglői találkozás és így végződött úgyszólván vidáman, Bibókat ki-

véve, mindenkire. Görgey meg volt elégedve, mert önmagát győzte le, a bírónak is úgy látszott, hogy olesón szabadult, a zsoldosok pedig bizonyosan megtalálták az aranyakat, mert nem mutatkoztak Görgön többet.

Viszont az is igaz, hogy Nustkorbra * nézve nem gondolhatott volna ki veszedelmesebb büntetésemet, ha a poklokra veti sem. Mert ott csak egy katlant gyújtanak alá számára, de itt most alágyújtott egy egész várost. Mint a futótűz terjedt, eleinte csak lappangva,

* Lapunk múlt számában tollhibából cserélődött fel a löcsei bíró, Nustkorb András neve, szenátusbeli ellenfele, Gosznovitzer Dávidéval. M. K.

lassan, majd egyre hangosabban és sebesen nyargalva a hír (bizonyosan az íródiákok révén), hogy Löcse bírája Görgön vacsorázott múlt kedden az alispánnál. Egész virradatig együtt dorbézoltak és trafikáltak. Fölzúgott a város, mint a megbolygatott méhkas. Hát lehet ez? Hát van Isten, hogy ilyesmi történhetik? A legjózanabb szászok az ökleiket rázták. Az asszonyok a ruháikat akarták letépní (a fekete ruháikat). Hát minket itt éveken át gyászoltat a vén imosztor s ő maga Görgeyvel devernál titokban? Az egész város forrt az elégedetlenségtől. Pasquilusokat ragasztottak ki a Nustkorb házára, betörték az ablakait, esténként zagyva tömegek gyülekeztek ablakai alatt, macskazenét rögtönözni. A csöcselék közt tekintélyes polgárok öz feje is látható s végigzúgnak a nagy piacon a kiáltások: Mondjon le Nustkorb! Menjen Görgőre!

A közvélemény nyomása alatt maga a szenátus is kénytelen volt beavatkozni s bíró uramat, ki otthonról már-már kimozdulni sem mert, arra kényszeríteni, hogy rendkívüli tanácsulést hívjon össze. A tanács maga is tudni akarja, mi igaz a szárnyaló híreknel? Igaz lehetne-e, hogy Görgeynél vacsorált múlt kedden?

Nustkorb uram elismerte, hogy ott vacsorált, de vi coactu.

Bibera uram felugrott mérgesen, mint egy hőrsög:

— Hogy lehet erőszakkal vacsorálni? Csak a libánál láttam, mikor tömök.

— Úgy értem, hogy nem mint Görgey barátja vacsoráltam ott, hanem mint foglya.

Lett erre újabb megrökönyödés. Hát ez már megint mi? Miket hord össze kegyelmed? Hol? Mikor? Hogyan? Hiszen ez lehetetlen.

Erre aztán elbeszélte szárazon, miként keresett fel a várost érdeklő fontos ügyben egy idegent szálló helyén, a kerti vendéglőben, jól átgondolt óvatosságból a késő esti órákban, nem akarja most és itt az ügyet részletezni

(Felkiáltások: Tudjuk! Tudjuk!), csak arra szorítkozik, hogy midőn erről a helyről távozott, közvetlen a kerti kijáratnál kivel találkozik? Hát Görgey alispán áll előtte. (Nyugtalan fészkelődés. Bibera felkiált: Mit kerestél ott?)

— Azt én nem tudom, — pattant fel a bíró. — Nekem nem mondta meg. Menjen, kérdezze meg, kegyelmednek talán megmondja. — Jól van. Halljuk tovább! Ne zavarjuk hát bíró uramat.

Bíró uram most már zavartalanul vázolta a továbbiakban, miként vetette magát az alispánra, hogy öt elevenen elfogja, dulakodás közben hajduja, Platz Mátyás után kiáltott, de míg az előugrott, az alispán belefúj a sípjába, a mit lehetetlen volt megakadályozni; a síp szavára mindenünnen előrohantak a Görgey elrejtett csatlósai, s őt hajdujával együtt letéperve, foglyul vitték Görgőre. Hogy ott aztán a szeszélyes nagyúr tomlóczebe való zárás helyett fényesen megvacsoráltatta s vacsora után négylovas hintón küldte haza, arról ő nem tehet.

— Úri cselekedet volt, meg kell adni, — dűnyögte maga elé Mauks Donát.

— Hát erről csakugyan nem tehet bíró uram, — mondák a szenátorok, behatóan megtárgyalva a kérdést, — de most már ugyancsak nézze kegyelmed, miképpen emészti meg ezt a vacsorát, mert a közönség nagyon föl van borzolva.

— Majd visszasimogatjuk, — jegyezte meg a bíró önérettel, — megvan hozzá az arkanum (és a zsebére ütött).

— Bizony most már valamit tenni kell, még pedig citissime, — vélte az okos Mostel.

Lent a városi pinceszében azonban, a hol rendszerint minden tanács után megitták az ukkon poharát, a fiatal Fabriczius egy csöppet se titkolta, hogy a helyzetet sötétnek itéli s olyanféle czélzásokat tett, a bor megoldja a nyelveket, hogy legokosabb lenne, ha bíró

A FŐKAPU, SENEI KÁROLY SZOBRAIVAL.

uram a város méltósága érdekében nem a sasokat utánózná nagy vijjogással, hanem a csigát, «a ki behúzza a maga puhány szarvacskait a házába.» Vagyis a lemondásról példálózott a bátor fiatal ember, a ki az engesztelhetlenek vezére volt a tanácsban, s attól félt, hogy apránként kihül a harag a város népében Görgey iránt s akkor örökéig magán hagyja száradni Löcse a nagy pofont, melyben ő nemcsak a Görgey egy elhamarkodott tényét látta, hanem az egész dolyfös nemesség fitymáló elbánását.

Kripélyi uram, a ki már a negyedik kártó bort (kupa bort) hajtotta fel, a Fabriczius eszéhez tartja magát.

— Úgy bizony, bátyám uram. Nem okos emberek kellenek most a város élére, hanem dühös emberek.

Hanem iszen dühös is volt Nustkorb uram, legalább Kripélyire és Fabricziusra.

— Nem lehet fejjele menni a falnak. Azt mondjátok, zúg a tömeg. Végzem a magam dolgát a magam lelkiismerete szerint és fittyet hánnyok rá. Mit tesz az, hogy zúg a tömeg?

ÖSSZEKÖTŐ FOLYOSÓ A KÖNYVTÁR ÉS A FŐÉPÜLET KÖZÖTT.

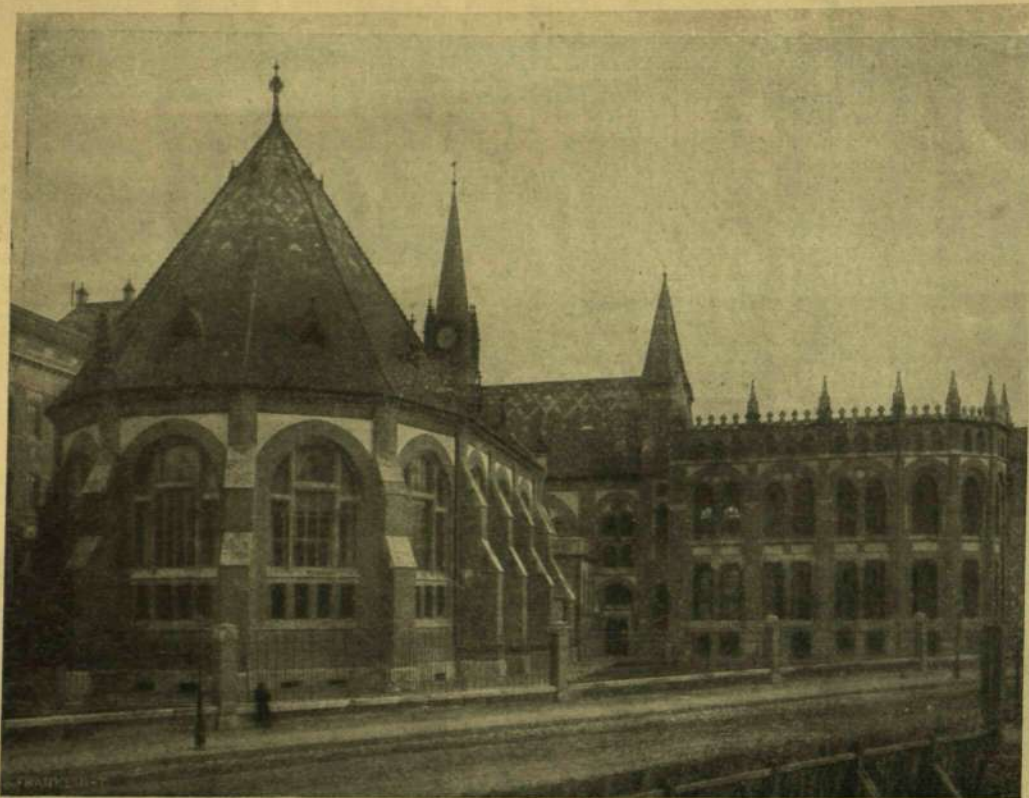
LÉPCSŐHÁZ-RÉSZLET.

A DÍSZTEREM KAPUJA.

OSZLOPOK A KÖZPONTI ÉPÜLET NAGYUDVARÁBAN.

A KÖNYVTÁR.

A fületek az oka, nem a tömeg. Avagy nem zúg a kagyló, ha a fületekhez nyomjátok? De ha megnézik, mi zúg benne, azt találjátok, hogy semmi, hogy teljességgel üres.

Fabriczius a fejét rázta:

— Az igazsággal szemben minden hasonlat sántít, urambátyám.

— De annyira egy se sántít, — veté ellen Nustkorb, — mint az öcsémuram mostani igazsága minden hasonlattal szemben.

— Tudott ám nyelvel hadakozni Nustkorb is.

— Hogy-hogy? — kérde Fabriczius gúnyosan.

— Bizony csak azért, mert ha maga nincs kedvesem a világon, akkor én nem álltam volna meg Görgövel birkózni, sőt a színét se láttam volna.

— Én miattam?

— Valaki miatt, a ki magának kedves.

Fabriczius elgondolkozott.

— Mit akar ezzel mondani? — kérde zavar-
tan. — Kiről van szó?

— Egy szép leányról, egy világszép leány-
ról, he-he-he.

RAJZTEREM.

előbb, csak mikor a Nustkorbék szolgálója, a ki a nemzeti asszony kemény üzenetét hozta, hogy az étel mind kipang, és hogy vagy jöjjön haza mindjárt az úr, vagy pedig menjen ebédelni Görgőre, különben jaj az olyan város-
nak, a melynek az ügyeit pinczében igazítják.

Nustkorb dohogott ilyenkor, de rendesen fölkel és elment. Ezért őt senki meg nem szólta, mert a szenátus többi tagjai is ilyen-
forma házi nyomások alatt szoktak elszéledni.

Hanem ez egyszer nagyon felháborította a nemzeti asszony abbeli szava, hogy akkor menjen Görgőre ebédelni, a mi némi derűt-
séget idézett elő, vagy legalább mosolyt a sunyi szenátori bajuszok alatt, kedve is lett volna mindjárt most egy pofont csattintani a Káthechen piros pozsgás ábrázatára, de a «mesz-
szire tekintő» jelző, melylyel a közvélemény ékesítette fel ő kigyelmét, mikor még a tenye-
rén hordozta, mérséklettel parancsolt, mind-
össze egy keserű sóhajra szorított hát, azzal indult meg hazafelé, csak a pálczája suhogott haragosan a levegőben, miközben ágaskodtak benne a gonosz indulatok. Micsoda? Hát az asszony is? No megállj.

KÖNYVTÁRI OLVASÓTEREM.

AZ ÚJ MŰEGYETEM. — Balogh Rudolf felvétele.

S most már ő kigyelme nevetett gúnyosan. Fabriczius ingerlékeny lett s a fakártót oda-
vágta az asztalhoz.

— Elég. A kegyelmed csacsakasága terhemre kezd lenni.

— Szenátor úr, becsülje meg magát, — figyel-
mezteté őt méltóságteljesen Nustkorb. — Lőcse város bírájával beszél.

Fabriczius észhez jött, meghajtotta a fejét alázatosan és a mellét ütögette kezével.

— Mea culpa. Bocsásssa meg, nemzeti bír-
uram, a hevem elragadott...

Nustkorb rátette kezét a fejére s elmélázva
mondotta:

— A szerelem az, édes fiam. Rádösmerek. Hiszen én is voltam fiatal... Hát hagyjuk
abba. Nem mondtam semmit. Igyunk rá még
egy kis veres bort. De előbb harapjunk vala-
mit, hogy az ágát megvessük. (Odaszólt a
korcsmárosnak.) Hozzon kend egy kis putina
ordát! (Putinának a bödönt nevezték, ordának
a szepesi túró egy nemét.)

Megkóstolták borkoresolyának a túró, meg-
itták a veres bort, beszéltek mindenféléről, de
a Fabriczius szava úgy elmaradt, mintha va-
laki ollóval vágta volna el. Nem is jött meg

Észre se vette, hogy Fabriczius is ott megy
mellette, csak mikor megszólította:

— Most már egyedül vagyunk urambátyám,
mondja meg kérem, a mit az előbb említett a
pinczében.

— Hm, — tagoló kedvetlenül. — Hogy izé...
hogy megmondjam? Jobb azt meg nem mon-
dani. Azt hiszem jobb, okosabb. És hogy ha
már mondok valamit, hát azt mondom, ne há-
zasodjék meg uramöcsém. Nem vagyok én
rosz ember, nem adok én magának rossz ta-
nácsot.

Fabriczius megragadta a kezét és szoritotta
olyan erővel, hogy szinte kiserkedt a vér a
körme alól.

— Talán hallott valamit?

— Hm, igen, valamicskét. De ereszsze el a
kezemet.

— Rozáliáról? — kérde tompán, remegő
hangon.

— Ó róla.

— Ne öljön hát meg, beszéljen hamar.

— Ott a kerti vendéglőben az emeleten, a
hol azzal az emberrel alkudoztam az okmányra,

A DÍSZTEREM.

A KÖZPONTI ÉPÜLET EGYIK SZÁRNYÉPÜLETE.

látást szem az, a mely a férfiúi és női arcz
között más különbséget nem tud megállapi-
tani, mint az előbbinek szakállaságát s az
utóbbinak csupaszságát. De viszont azok a
finomabb s ép ezért rejtettebb sajátságok, a
melyek a női ábrázatnak sajátos nőiességet
megadják, tényleg annyira árnyalatiak, annyira
parányi méretkülönbségeken nyugosznak, hogy
a nőiesség összbnyomásában mintegy elvesz-
nek s egyenként csak a fejlett művészi érze-
ket s antropológiai tudást egyesítő szemléző
számára tűnnek elő.

Legfeltűnőbb az egész női arczon a homlok
alacsonyága, a mit nem annyira a helyes
arány jelenlétében, a szép női arczon veszünk
észre, hanem abban az esetben, mikor egy túl-
magas homlok valami hideg, túljózan, túlkomoly,
férfias jelleget ad a női arcznak. Ez az ala-
acsony homlok nem egyéb, mint a női koponya
laposágának a szemből néző számára való
megnyilatkozása. Tévedés volna azonban azt
hinni, hogy a nőnek feje aránylag kisebb,
mint a férfié: ellenkezőleg, teste méreteihez
viszonyítottan a nőnek nagyobb feje van, mint
a férfinak, a miként testi súlyához viszonyít-
toltan agyvelőjének súlya is valamivel nagyobb.

a szomszéd szobában lépteket és beszélgetést
hallottam s gyanakodva kérdeztem, mi történik
bent? Azt mondja, hogy ott szerelmi találka van.
Minthogy a Kárászszal kötött bérleti szerző-
désben az ilyenek mellőzése keményen ki van
kötvé, mindenféle keresztkérdések alá fogtam,
hogy kik vannak bent? Csak a nőt tudja, úgy-
mond, mert azt látta, mikor a lépcsőkön fel-
ment, s hogy ez Otrókócsy Rozália volt.

(Folytatása következik.)

A NŐI ARCZ ESZTÉTIKÁJÁHOZ.

Alig van természeti jelenség, mely annyi
embert foglalkoztatna, mint éppen a női arcz.
ennek szépsége és sajátos varázsa, kifejező-
képessége és különös nőiessége, s mégis a
legkevesebb ember tud számot adni arról,
hogy mi is az, a mi ennek az arcznak külö-
nös szépségét, megkülönböztető báját adja.
A nőt a férfitől nagy, szembetűnő nemi kü-
lönbségek választják el; ezek közül azonban
csak egyetlen székel az arczon: a szájájék
szőrössége, illetve szőrtelensége. S ez is nem
egy társadalomban, korszakban, vagy osztály-
ban megszűnik elkülönítő jelképül szerepelni,
mivel ezekben a borotvált férfiarcz divott vagy
divik. S különben is nagyon durva, felszínes

AZ UDVAR.

AZ ÚJ MŰEGYETEM. — Balogh Rudolf felvétele.

STROBL ALAJOS SZOBRÁSZMŰVÉS ÉS GERSTER KÁLMÁN ÉPÍTÉS A MAUZOLEUM UTOLSÓ MUNKÁLATAIT INTÉZIK.

Csak hogy a női fej inkább szélességben terjed, mint magasságban, a mi esztétikai szempontból a szemtájék szélességében nyilatkozik meg. S ép ez adja a női arcnak egyik legjellegzetesebb vonását. Végérvényes mérések meg nem állapították ugyan még, hogy a nő szeme átlagban nagyobb-e, mint a férfié, de az bizonyos, hogy nagyobbak látszik az arcz többi méretbeli viszonyainak közepette. A nő arczterülete a koponyához viszonyítottan kisebb, mint a férfié s viszont a szem-üregek ép akkorák vagy még nagyobbak: természetes lehet, hogy a kis női arczon a szemnek uralkodó szerep jut. S tényleg ez a csillogó, mozgékony, titokzatos szerep sokkal fontosabb a női arczkifejezésre vonatkozólag, mint a férfié. Ha a női ábrázat mindig némileg a merengés, a szelidség, az égiesség és légiesség képzetait juttatják eszünkbe, ebben főrésze van a szem domináló szerepének.

Egy másik tulajdonság, a mely különösen hozzájárul a nőiesség megéreztetéséhez, az az alsó-arcz, az álltájék viszonylagos kisméretűsége, mondhatnám csenevészsége. A kis áll, kis száj sajátosan nőies jelenségek s ezzel ellentétben az erős állkapcsok s a hatalmas száj sajátosan férfiasak. Persze mindez csak bizonyos kereteken belül áll meg. A túlságosan kicsi áll az elfajultság tünete s rúttá teszi az arczot; nemkülönben a túlnagy száj. Nőiesség és férfiaság itt két ellentétes fejlődési hajlamként szerepelnek, melyeknek túlzása a rúttá vezet át. Maga a női száj, ennek az egész arczvidéknek központja, a szem mellett talán a legnőiesebb arcz-szerv. Nagy szerepe a szerelmi életben millió és millió szem-sugarat fordít feléje; s méltán, mert a női száj átlagban szebb, mint a férfié, a mennyiben kidolgozottabb, kimintázottabb s tökéletesebben mutatja az emberi száj szebbik felének, a felső ajknak sajátos íjj-alakját. Úgy látszik az a tény, hogy a nemi kiválasztás évszázados működése folyamán a férfui száj szakáll-erdőbe volt rejtve s a női szabadon virított, lényegtelené tette amannak esztétikai kifejlődését s nagy szerepre emelte, fontossá tette amannak szépségét. De nemcsak a külső szájon, az ajkak finom vonalai közt bujkál a női báj: a kinyíló, beszélnél vagy mosolygó női száj egy másik sajátos női varázst, a fogazat nőiességét tárja fel. A fogazat épsége, fehérsége, szabályossága elsőrangú szépségkellék, de nem sajátosan, csak a női nemre kötelező; ellenben igenis ezt külön és megkülönböztetően ékesíti a két középső metszőfognak szokatlan s mintegy a két szélsőnek rovására történt fejlődése. E két középső fog nagysága hozzájárul minden női mosoly varázshoz, s mégis a legkevesebb embernek van

tudomása róla. A nő fogsorának e két nagy metszőfog valami rágosaló-szerűséget ad s így

A MAUZOLEUM ELŐLRŐL NÉZVE.

A KOSSUTH-MAUZOLEUM A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN.

a nő arczkifejezését gyakran az egéréhez vagy evetéhez teszi hasonlónak. A férfi szája és fogazata ellenben inkább a ragadozó képzetét ébreszti fel.

A nő arca általában kisebb és keskenyebb, mint a férfié s e mellett akárcsak a száj, kidolgozottabb, lehet mondani szórászibb.

Az eddig mondottak alapján közelebb jöttünk a női arcz jellegéhez. Míg a nőnél a felső rész, a szemtájék dominál, a férfínál az alsó, az álltájék. Ép ezért az arcz körvonalát nézve a nőé egy felül szélesebb, a férfié egy alul szélesebb ovális vonalhoz hasonló. A férfínál a csont-szerkezet jobban érvényesül, a nőnél az izom-, porcz- és zsíradék-részek uralkodnak. Teljesen esztétikai és lélektani nyelvre fordítva le ezt, a nő arczának sajátos varázsa a lágyágban, finomságban és átlékeltségben jelentkezik.

S egy másik fontos jelenség tűnik szembe a női arcz szemléletkor: az, hogy kifejezése közelebb van a gyermek arczkifejezéséhez, mint a férfi arczé. A nagy szem, kis orr, markánsan kidolgozott száj, fejletlen áll nemcsak a nő, de a gyermek arczát is jellemzik. Nem egyéb ez, mint külső fiziognómiai igazolása annak a lélekismerők által szinte egyhangúan vallott elvnek, hogy a női lélek közelebb van a gyermeki lélekhez, mint a férfilélek, hogy a nő egy közbelső állomás a gyermek és férfi közt levő fejlődési útvonalon.

Sz. Z.

Teics Ede: A. D. úrasszony mellszobra.

Szenes Fülöp: Női arczkép.

Istók János: Fülöp Áron mellszobra.

A KÁSZONHÁZI TANÍTÓ.

Elbeszélés. — Irta Sebők Zsigmond.

— Ma eljönnek a szomszéd tanítók, — mondotta a házigazdám, a ki egy alföldi nagy tanyai területen öntözgette a tudomány szerény plántáját.

— Kik jönnek?
— Az ásothalmi, a feketeháti meg a kászonzási.

Már nem tudom, nevenapja volt-e a házigazdámnak vagy egyéb ünnepi alkalmatosság adott titlust a vendéglátásra.

— Messziről jönnek? — kérdeztem.
— No, az ásothalmi nem. Az, ha jól lépeget, tíz óraker indulhat, hogy ebédre itt legyen. A feketeházi is megérkezik idején, ha mindjárt útnak eredt, a mint letette a bögrét, melyből a reggeli tarhóját kanalazta. Hanem a kászonzási! Annak ugyan meg kell hajszolnia az apostolok lovait. Annak már hajnalban kell inditnia.

Az a hely, a hová a vendéget várták, tanyai iskola volt. Egyszerű zsindeyes ház, előtte feszület meg harangláb. Vasárnap volt, hát mély csend borult az iskolára. No, ilyenkor hétköznap sem épen hangos, mert a mezei munka idején otthon fogják a gyereket. Most, vasárnap, mintha minden aludnék a pusztán. A homokos út érintetlen szűz folyó gyanánt fehérett s a buczkai szőlőből elhagyatottan sötétlett ide váza a csöszállványnak. Nem hallatszott egyéb a nyárfalevelek föl-fölzúduló zörgésénél, mikor a kősa szőlben egyszerre megindultak, mintha világgá akarnának repülni.

Nem sokkal dél előtt kiállt a házigazdám a liczeum-sövény elé és beárnyékozván kezével a szemét, szétkémlelt a laposságán:

— Jönnék már, — mondotta.
Csakugyan érkeztek. Három felől. Az egyik keletről, a másik nyugatról, a harmadik valahonnan délről. Hanem én meg nem látom őket, ha a gazdám nem figyelmeztet rájuk.

— Látja, ott, a hármás jegenyénél azt a vékony árnyékot? Olyan, mintha lebegne a

levegőben, vagy mintha apró fehér felhőcskéken járna. Az az ásothalmi kolléga. Az a fehérség alatta a kamáslija. Arra délről a feketeháti ballag. Ott, az a mozgó kis szürke gomba! Csupa fej, azaz paraplé, mert az parapléval sétál. No, ezek már közel járnak. Hanem ott nyugaton, szinte az éghajlatnál, csak egy kis fekete pont látszik. Az is ember. Azaz, hogy nem épen ember, (tette hozzá kesernyés tréfával) csak tanyai tanító. Az a szegény kászonzási. Hát annak van még egy kis sétéja idáig.

Az ásothalmi tanító lassankint megnőtt, az árnyék testé sűrűsödött és látni lehetett, hogy mint gázolja a homokot. Hosszú lépéssel, jókedvűen. A kalapja is félre volt csapva. A mint egy-egy tanya mellett elhaladt, úgy tetszett, hogy valami láthatatlan ellenséggel hadakozik. Hosszú botot körben forgatott maga körül. Olykor le is guggolt, aztán hirtelen fölemelkedett, mintha ugrásra készülne. Nyilván ijesztgetett valakit.

— Hehe — nevetett a házigazdám — baj-

Poll Hugó: Parasztgyerek.

Liltkei Antal: Vén flótás.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Bosznay István: Fatornyú templom.

ban az atyafi. A tanyai kutyák pályáznak a kamáslijára.

A mint közelebb ért, hallani lehetett a kutyák csaholását. Egyik tanya ebársadalma a másiknak adta át az embert. Három-négy elnyuladózó árnyék kísérte a tanya széléig, a hol már hivatalos komolysággal várta a szomszéd tanya csaholó népsége. Így közeledett folytonos zenéböna közt, akár valami potentát. Csak épen hogy kutyagatás kísérte megszédörgés helyett.

— Ép-e még az ikrád? — kiáltotta elébe a házigazdám.

— Csaknem ép, — felelte vissza vigan az érkező. — Csiba te! (Az utóbbi fölszólítás a mi komondorunknak szólt, mely szintén élénken érdeklődött a botrányt okozó lábszárvédő iránt.)

Kicsi arcú, fekete bajszu, sovány fiatal ember volt. Az Ádám-csutkájára — a mint mondani szokták — kulacsot lehetett volna akasztani. Hanem gavallérosan öltözködött. A kis, kaczkias kabátja alig ért a háta közepén túl és a koczkás nyakkendője óriási csokorba volt kötve. A cipőjéről elegáns mozdulattal levette a homokot, — hogy a következő percben még vastagabban ellepje.

— Van-e kártya? — kérdezte.

— Van.

— Hát savanyuvíz?

— Az is akad.

— Hát a tekintetes asszony hol van?

— Kicsoda te? — csodálkozott a házigazdám, a ki legényember volt. Öreg legény.

— A tekintetes asszony. Csak megházasodtál, a mióta nem láttalak?

— Volt eszemben. Ki temetkezne el ide hozzám a homokba?

Az ásoththalmi tanító kárvalotton nézett a fehér kamáslijára. Azt bizony ezután is csak a tanyai ebek fogják méltányolni.

— Mit csinálnak én ebben a sivatagban, ha egyitek sem házasodik meg? — dohogott. Aztán kissé megvigasztalódott hangon tette hozzá: Hát elengedem az asszonyt, hanem lássuk az ebédet!

— Mindjárt itt lesz a többi is. Amott jön már Gábor a Feketehátról, meg Radnyai Kászónházáról.

Hát jöttek. Egyszer csak megszólalt egy hang a sövény mellett:

— Dicsértessék!

Ott állott a sűrű paraplé alatt a feketeháti tanító. Kis, középső ember. Ragyavéri, borozdás arc. Elhanyagolt öltözet. Homlokán mint valami koszorú csillog az izzadság gyöngye. Liheg.

— Van-e savanyuvíz? — kérdezte levegőért kapkodva.

— Van.

— Hát kártya?

— Akad az is.

— Azért. Aztán visszahoztam a könyvet is. A lányom küldi. Már elolvasta.

Rongyos táblájú könyvet vett ki a zsebéből

és átadta a házigazdám. Degré Alajosnak valamikor az ötvenes években megjelent regénye volt.

A ház előtt, az árnyékban, kis asztal volt meg szék. A középső alak letelepedett a székre és ott zihált egy darabig. Szemét végigjártatta rajtuk és valami fény csillant meg benne.

— Csak hogy megint emberek közt vagyok! — morogta. — Három hónapja nem láttam intelligens embert a lányomon kívül. A lányom pedig...

Legyintett a kezével.

— Hát persze, hogy elkeseredik szegény. Persze, hogy a nyakamon vénül. Ki is koptatná a cipőjét a szegény tanyai tanító háza körül? János öcsém se mutogatja a kamásliját nálunk.

János öcsém hirtelen lesütötte a szemét és szemérmesen igyekezett eltüntetni a kaczer lábszárvédőt.

— Oh, kedves bátyám, én oly gyakorlatlan vagyok hölgytársaságban, — rebegette — aztán sok a dolgom... tudja, a kötelességtudó pedagógus...

A feketeháti nagyot nevetett.

— Jól van, jól van, öcsém. Igazad van. Bár én se sétáltattam volna a kamásliját a lányos házak körül annó valamikor.

Épen az ebédhez ültünk, mikor szinte észrevétlenül belépett a kászónházi tanító. Szelid arcú, alázatos ember. Poros volt és

Berkes Antal: Este a Klotild-paloták előtt.

bizonyosan fáradt (mert hiszen hajnal óta talpon volt), de nem nagyon látszott rajta. Inkább elevennek, fölindultnak és szinte boldognak tetszett.

— Hálás vagyok, tisztelt kolléga — mondta házigazdám — hogy szives volt meghívni e nagyrebecsült vendégkoszoruba. Ez életemnek a legszebb emléke leend.

Látványos volt, hogy a kászónházi tanító cikornyásan szeretett beszélni. Egészen az ötvenes-hatvanas évek stílusában. Hogy jobban szemügyre vettem, láttam, hogy minden olyan ósdi, szinte penészesen avult volt benne: az arca, a viselkedése, a hangja. Pedig nem volt épen öreg ember. Úgy az ötvenen túl járhatott néhány évvel. De, úgy látszik, ott, az ő puszta iskolájában, abban a nagy egyedüliségben megrekedt az ifjúkori olvasmányainál és azokhoz idomult a lelke és a külseje is.

— Mindenkor örömmel látjuk, Radnyai bácsi, — mondotta a házigazdám. — Üljön csak ide mellém. Ide ni! Ide, ide!

A kászónházi tanító ugyanis mindenáron az asztal végére akart telepedni és csak karhatalommal lehetett a korát megillető helyre hurcolni. Egyre mentegetőzött:

— De kérem, tisztelt kolléga, nagyon is tudatában vagyok én csekély szerénységemnek. Oh, oh, hiszen én a népnevelői karnak a legérdemtelenebb tagja vagyok... a legelmaradtabb tagja... míg önök... önök...

Mikor végre leültették, feszesen és szinte mozdulatlanul ült helyén. Csak épen, hogy a kezét nyújtotta ki, mikor a tából vett, a mire különben legalább is kétszer kellett neki-bátorítani. Akkor is a legkisebb és legkevesebb kíváncsósághoz nyúlt. Nagyon keveset evett. Hanem a szeme mégis oly meglegedett, szinte jóllakottan boldog volt, mintha nem is a madarászai tanyai iskola, hanem valami hercegi palota asztalánál lakmároznék.

— Mikor volt a városban, Radnyai bácsi? — kérdezte a házigazdám.

— Öt éve nem voltam, könyörgöm, öt éve, — felelt.

— Az ugyan nagy idő. Nem kíváncsított oda?

— Oh, de hogy nem. Mindig vágyódtam a kultúra empóriumába, de én ott már oly idegenül érzem magamat... azok a magas kőpaloták elszorítják az ilyen egyszerű keblet... Közel harmincz éve oktatom a zsenge nemzedéket a puszta, elsoktam a nagyvárosi forgatagból. És a gyerek miatt sem mehetnék.

— Hát nem tért vissza az asszony magához?

— Nem, könyörgöm. Nem... Hívtam gyakran, de nem jött... És nem is vádoló miatta.

A kászónházi tanító mellét áruló sóhaj emelgette. De ezt a fölindulást egy szerény mosolyal igyekezett elpalástolni.

— Hogy is érezte volna magát jól oda-

künn, elzárva a társadalom életétől világától, — szólt. — Hiszen, könyörgöm, milyen boldog voltam ma én is, mikor végre, két év óta most először, ismét tanult emberek közé siettem! Az egész úton azt ismétlem magamban: Értem Viczát, értem Viczát, igaz a volt Viczának!

— Két esztendeje nem látott kaputos embert Radnyai bácsi?

— Bizony, két esztendőnél régebb ideje. Nem Vicza a hibás, hanem én, mert nem is ifjú fővel, hajótörött életemhez láncoltam őt.

— A gyerek állapota nem javul? — kérdezte házigazdám.

— Nem, könyörgöm. Szegényke most is csak úgy fekszik az ágyban, mint mindig ama régmúlt, szívrendítő nap óta, midőn lezuhant a fáról.

— De már tud beszélni?

— Tud, tud, de csak én értem meg a szavát. Ez okból sem hagyhatom magára. Ma is csak azért távoztam el kórágya mellől, mert ő maga is unszolt rája... és mert olt-hatalatlan vágy vonzott e fenkölt szellemű körbe.

A fenkölt szellemű körben ugyan alig hallatszott egyéb e kurta mondatoknál: «Told közelebb a savanyúvizes üveget», «No, még ebből a rétesből». «Ej, nincs az a szénás szekér, a mire még egy villával föl nem fér», de a kászónházi tanító úgy hallgatta, mintha valami ritka zene lenne. Úgy láttam, hogy nem is a szavakra figyel, hanem a hangra, arra a hajlékonyabb, kifejezőbb, lágyabb hangra, melytől tanyai népe közt annyira elszokott. Mely visszavárta a preparandia padjai közé. Mely úgy repesett körülötte, mintha a fiatalságát hozná vissza szárnyain. És mintha valami olvadozna a szívében. Valami elrejtőzött, rég nem érintett érzés. A barátságának oly sokáig tárgyatlan érzése.

Az ebéd végével a társaság kártyához ült. A kászónházi tanító azonban nem. Csak nézte a kártyázókat magafeledten, elmerülten. Aztán egyszerre megrázkódott. Kivette az óráját és hirtelen fölkel.

— Már megyek, — mondotta.

— Ugyan már, Radnyai bácsi! — szólt a házigazdám. — Hiszen alig egy órája, hogy érkezett.

— Nem, nem. Már mindjárt két órája. Éjfél sem vergődöm haza, ha nem indulok. A gyerek is nyugtalanok. Bocsánatot kérek, hogy megbontom e kedves társas kört.

Oly szerényen távozott, mint jött. Néhányszor még emlegette a keblében lángoló

Kacziány Ödön: Bujdosó hold.

hálát, aztán nekiindult a napfényben szikrázó homoki útnak.

Benn a szobában tovább folyt a játék. Olykor emlegettek:

— No, most már valahol a Neszürjhegnyél vagy Levelesnél ballaghat Radnyai bácsi!

Uzsonna táján elbucszott a feketeháti tanító is, míg az ásoththalmi estig kocszintgatott velünk. Most már ketten találgattak, hogy merre járhat a kászónházi vagy a feketeháti kolléga, a ki nem sajnálta a hosszú utat, hogy kaputok közt töltönsön néhány rövid órát.

Azután útra kelt az ásoththalmi is. És a puszta ráborult azt est homálya, melyet csak könnyű ezüstpermeteg gyanánt derített föl a hold világa. Valahol tűz világolt, melynek pirosló udvarán biborszínű kóbor hajócska gyanánt úszott át valami gém vagy golyó.

A RÁKÓCZI-SÍREMLÉK.

Másodszor maradt immár eredménytelen a Rákóczi Ferenc síremlékére hirdetett pályázat, de a pályázatnak ebből az ismételt meddő-ségből igazságtalanság volna arra következ-

etni, mintha művészeink talán kedv és ihlet nélkül dolgoztak volna. Nem szabad ugyanis elfelednünk, hogy szobrászainknak szigorúan a pályázati feltételek keretei között kellett mozogniuk, a feltételek pedig igazán súlyosak voltak. Ez a szigorúság azonban ezúttal nagyon is indokolt. Első sorban Magyarország egyik legnagyobb történelmi alakjának emlékművéről, másodszor hazánk legszebb műemlékéről: a kassai székesegyházról van szó. A fejedelem hamvai ugyanis tudvalevőleg a kassai templomban nyugszanak, a vallás- és közoktatásügyi miniszterium tehát — alapos helyszíni szemle után — úgy határozott, hogy az emlékmű helye a templom éjszaki kapuja felett lévő falterület legyen. Kikötötte azonkívül, hogy a síremlék a Rákóczi-kor stílusához mérten barokk legyen s az emlékmű elhelyezése után is fenntartható legyen a közlekedés az éjszaki kapun át.

E feltételek súlyos feladat elé állították művészeinket. A korai francia góthikájú templom stílusához minden külön feltétel nélkül is nehéz a barokkot hozzá hangolni, de egy falterületet e mellett még úgy megoldani, hogy a művészi kiképzés arra nyomást ne gyakoroljon s a kapun át folyó közlekedés a síremlék hangulatát ne zavarja — plasztikailag is, építészetiileg is egyaránt bonyodalmas. Annál szebb fényt vet a magyar szobrászat magas színvonalára, hogy a pályabírók — ha a kivételre a tervek alkalmasnak nem ítélték is — négy pályaművet is díjjal tüntetett ki, erkölcsileg, anyagilag egyaránt megjutalmazni kívánván a művészeket.

A városligeti Iparcsarnokban kiállított pályaművek megtekintése után bátran aláírhatjuk mi is a pályabírók ítéletét. A Holló Barnabás és Györgyi Géza tervének láthatólag az emlékmű nemes komolysága szerezte meg az első díjat. Holló, a ki állandóan emelkedő művészi pályájának legszebb sikereit pompás domborműveivel — az Akadémia és a Ferenciek-temploma falaiba illesztett domborművekkel aratta — ezúttal is hű maradt a maga kedvencz genrejéhez s relief-megoldást adott. A lepellel letakart pompás ménen nyugodtan és fenségesen hat Rákóczi fejedelemi alakja, míg a síremléken elhelyezett egyéb szobrászati díszítő elemek minden változatosságuk mellett sem zavarják az emlékmű egységes hangulatát. Füreði Richárd, Körösfői Kriesch Aladár és Lechner Jenő pályaterve erős stílizálással kerüli meg a feladatot; emlékművek azonban nem csak plasztikailag, de festőileg is gazdag s bizonyos ősmagyar hangulatot áraszt. Magyaros rythmikájával tűnik ki a Tóth István terve is, míg a Róna-Bobula-féle, a negyedik díj nyertese, izig-vérig barokk voltával nyerte meg a bírálók tetszését.

Versenyen kívül, puszta művészi gondolat szépségének bemutatására, mintegy új

Olgay Viktor: Erdei fenyők.

megoldási mód hangsúlyozására, a mit a kivitelnél az illetékes körök figyelmébe ajánlanak, készült Strobl Alajos pályaterve, mely Bobula János építészeti megoldása alapján, két külön, de architektónikusan mégis egybekapcsolott részre osztja a síremléket. A művészek teljesen mellőzték a pályázati feltevéleket s az éjszaki falat csak dekorálták, míg a tulajdonképeni síremléket a sírbolt felett lévő úgynevezett Szent István-kápolnába helyezték. Diszítésül egy mennyezet szolgált, alatta a libertások Patrona Hungariae-ja, egy gótszerű alapépítményen, melyet, mint valami bástyát, Rákóczi kurucz tábornokainak szobra díszít. A sírt őrző oroslán vezeti át a nézőt a kápolnába, a fejedelem síremlékéhez, mely pompás szarkofág, tetején a térdeplő Rákóczival. A koporsót egy macezona kurucz őri, míg a háttérben Zrínyi Ilona imádkozik, törökösen stilizált, Rodostóra emlékeztető talapzaton. A kápolna falait csiszolt fekete márvánnyal borítanák be a tervező művészek, a mi még emelné a templomi, misztikus hangulatot. Strobl mester, a ki nagyszabású tervének népszerűsítésére még röpiratot is írt, a pályadíjakban nem kívánt osztozkodni, annyit azonban valószínűleg elért, hogy az emlékmű végleges kivitelénél ezzel az új megoldási móddal okvetlenül számolni kell a megbízásról rendelkező fórumoknak. Tervét, annak eszmei gazdagságán kívül, különösen rokonszenvéssé teszi a mester amaz ajánlata, hogy az így bemutatott tervet, mely a jelen formájában az övé és Bobuláé, egyesült erővel az egész magyar szobrászművész gárdával valóssá tegyék meg. Így hihetőleg méltó emléket kap Rákóczi.

Róna József: József és Potifár felesége.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

TENGERENTŰLI MENYASSZONY.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Írta Daniel Lesueur. — Fordította M. Hrabovszky Júlia.

VIII.

— Marguerite, beszélni óhajtának veled, — szólt Fanteuil Jacques.

— Parancsolj, papa!

A fiatal leány finom, üde arca könnyedén elpirult. Apja kezében levél volt és Marguerite amerikai bélyeget pillantott meg rajta.

Apja és leánya lementek a kertbe. Szótlanul értek a tó partján tovább vezető ösvényre és lassú léptekkel haladtak majd a tág pázsit mellett, majd a fák alatt, de mindig a misztikus hüllámzó, vonzó víz mellett, melynek ezüstösen vibráló tükré e napon az ősznek szürke visszfénytől némileg oxidált szint öltött.

Az őszi tájék bágyadt szépsége megkapta az apát és leányát, mert komoly szavakat készültek váltani egymással.

— Nénéd egészen váratlan dolgokat ír ne-

kem, — kezdte Fanteuil, — olyasmit, a minék örülni tudnék, ha más kifejezésekkel tudatná azt velem.

— Minő kifejezésekről beszélsz, atyám?

— Nem azt kérded előbb, minő dolgokról?

— Nem... mert gyanitom, hogy Maxról írt neked.

A fiatal leány még jobban elpirult, de a tekintete azért nyílt maradt és az arcán nem volt semmi nyugtalanság.

— Miért nem volt bizalmad hozzám? — kérdezte Fanteuil, jobban megzavarodva, mint a leánya.

— Mert még nem voltam elhatározva, papa. Néném még nem volt felhatalmazva tudatni önnel valamit.

— Ezt megirta nekem és ő csak rendkívüli nyugtalanságában értesített engem. Baxtonné azt állítja, te valami képzelt kötelességet vertél a fejedbe. És tudva, hogy mi itt mindnyájan óhajtának házasságotat Maxxal, azzal gyanúsít minket, hogy befolyásolunk. Te erkölcsileg kötelezve éreznéd magadat beleegyezni ebbe a házasságba, mert Max állítólag megmentette az életedet. Veszélyben forogtál tehát és eltitkoltad előttem?

— Miért nyugtalanítottalak volna benneteket utólagosan? Bicikli-baleset volt, a melynek majdnem rossz vége lett. Nem túlozok legkevésbé sem, de halálos veszedelemben forogtam. Max ez alkalommal bámulatos hidegvérrel és bátorsággal tett tanúságot. De szüksége volt nem mindennapi erejére is.

— Tehát komoly a dolog? ... Te beleegyezel, hogy nőül még hozzá?

— Legalább így gondoltam és előkészítettem arra a néném.

— De ő annyira nincs rá elkészülve, hogy dühös levelet írt nekem. Pedig ismerhetné a természetet! Tudhatja, hogy nem egykönnyen lehet reád erőszakolni valamit.

Maggie nevetni kezdett.

— A nénéd azt gyanítja, — folytatta az apa, — hogy te romantikus módon fogod fel a kötelességedet és feláldozod magadat valami hamis háláérzetből. Kétségbe van esve e miatt.

Csend állt be. Fanteuil türelmetlenül várta az ellentmondást, de az elmaradt.

— Istenem! — folytatta az apa kabozva, — jobb szeretem azonnal bevallani neked. Annyira boldog lennék, ha ez a házasság megtörténne, Rithém is olyan hön óhajtja azt, hogy nehéz helyzetben vagyok, Baxton nénéd kérését teljesítem, vagyis ellenszegüljek e házasságnak. Nem tudom elhinni, hogy valaha boldogtalan tudnál lenni Maxxal. Olyan jó fiúnak látom őt, hogy nem tudom őt mint rossz férjet elképzelni. Nem briliáns, az igaz...

— Mert nincs alkalma képeségeit érvényesíteni!

A közbeszólás olyan élénken történt, hogy Fanteuilt egészen megdöbbenetette.

— Ah! — folytatta, mikor ismét szólni tudott, — tehát belátod, hogy előítéleteid tévesek voltak. Jól tudtam én, hogy előbb-utóbb be fogod ismerni...

De Marguerite nem engedte befejezni ezt az ügyetlen mondatot. Meglehetősen röviden, nem sok tisztelettel vágott apa szavába:

— Kérlek kedves papa, csak semmi lélektani elemzés! Te kívánod, hogy Max felesége legyek és én kész vagyok nőül menni hozzá. Ez elég, nemde? Főleg pedig Baxton bácsi és néninek. Igérd meg nekem, hogy reám bízod, hogy kimagyarázzam magamat velük levélel és óvakodol attól, hogy leleplezd nekik az érzéseimet.

— De ha azt állítják, hogy kényszer alatt cselekszel?

— Nem fogják azt állítani.

— Végre is mondatd nekik, hogy szereted Maxot, mert ők áldoztatnak tekintened tégedet!

— Nem! — kiáltott fel Marguerite, — nem mondtam nekik, hogy szeretem Maxot és neked sem mondom azt e pillanatban. De mit tesz az mindnyájatoknak, miután beleegyezem, hogy nőül megyek hozzá.

Az apa megállt, a leánya szemébe nézett és megfogta a kezét.

— Mi bajod kicsikém? — kérdezte. — Mi a titkos gondolatod? Miért szólsz így hozzám? Lássuk csak... mondd meg öreg papádnak, mi van a szivedben...

Marguerite elfordította fejét és nem felelt.

— Nagy fájdalomt okozol nekem, — mormolá Fanteuil. — Azt fogom hinni, a mit a nénéd is, hogy valami lelkiismereti skrupulusból áldozod fel magadat.

Miután Marguerite még mindig hallgatott, Fanteuil egy padhoz vezette őt és leültette maga mellé. A park legmagányosabb részén volt, távol a háztól, melyet sűrű faesort fedett el a szem elől, valóságos kis erdő, fenyők, nyírfák és virgíniai jegenyékből. Két méternyire tőlük az út közvetlen a fényes víz mellett vezetett el, melyen könnyű felhők visszfénye váltakozott.

— Édes kicsikém, — suttogta az apa, — érzem, hogy bánatod van.

Marguerite apja vállára hajtotta a fejét és könnyekben tört ki. Első ízben történt, hogy Fanteuil sirmi látta őt. Egészen megsemmisülve érezte magát.

— Mondd, édesem, — kérdezte, — talán szeretsz valakit Amerikában?

A leány a fejét rázta.

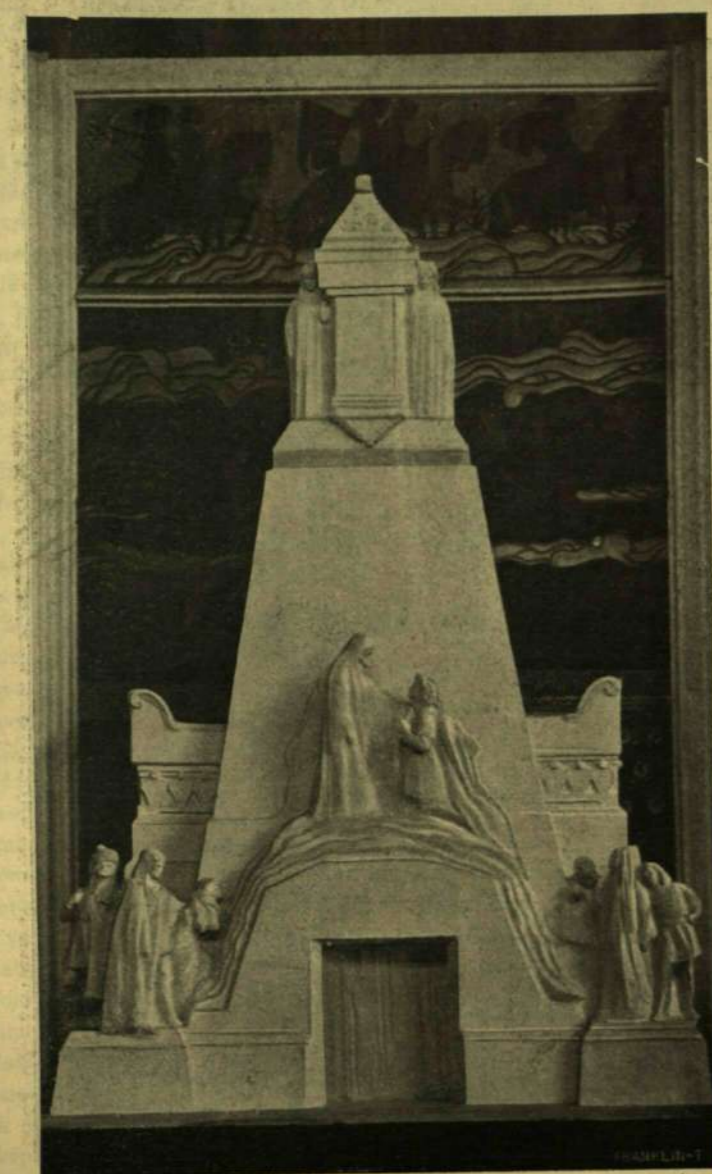
— Minek mennél nőül Maxhoz, ha ezáltal szerencsétlenné éreznéd magadat?

Ez a kérdés magához térítette a fiatal leányt. Megtörtülte a szeméit, az arca ismét felöltötte nyugodt, határozott kifejezést, mert Marguerite meg akarta mutatni, hogy nem lesz szerencsétlen és szándéka van férjhez menni Maxhoz.

Fanteuil belátta, hogy nem fog egyéb felvilágosítást nyerni e fiatal szív képzelt vagy

HOLLÓ BARNABÁS ÉS GYÖRGYI GÉZA PÁLYATERVE. (I. dő.)

FÜREDI R., LECHNER J. ÉS KÖRÖSFŐI KRIESCH ALADÁR PÁLYATERVE. (II. dő.)

való bánatáról. Nagyon szomorúnak érezte volna magát úgy Baxtonné szemrehányásai, mint leányának szándékos hallgatása és melabúja miatt, ha nem tudta volna, hogy gyermekeiknek egybekelése minő örömet fog okozni a feleségének.

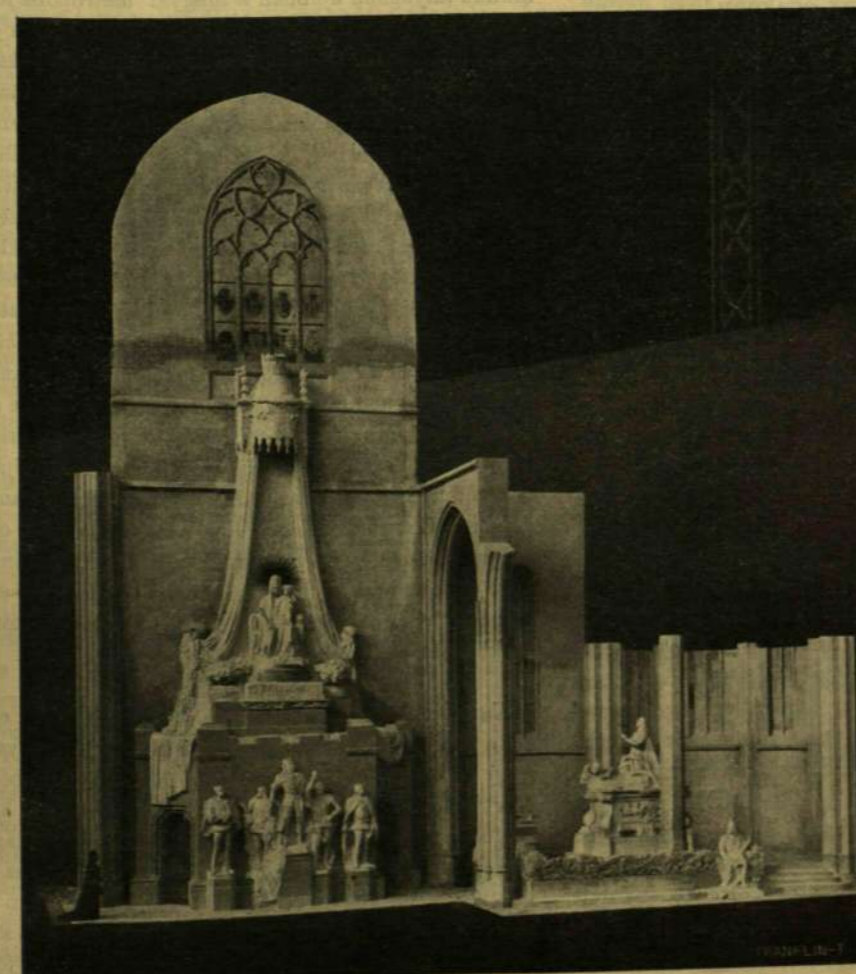
— Mikor beszélhetek a mostoha anyáddal?...

— Akár mindjárt, papa, ha úgy akarsz, — felelte Marguerite nagyon nyugodtan és felállt.

Megindultak a ház felé, a hol biztosak voltak, hogy nem találják ott Maxot, mert a fiatal ember már reggel Párisba ment. Nehány nap óta gyakran ment oda. Nem a hivatalba, mert még nem foglalta el állását a Mandret-testvérek

bankházában. Minél jobban közeledett az idő, hogy belépjen a bankba, annival legyőzhetőlenebb ellenszenvet mutatott az e fajta foglalkozás iránt.

— Félek, Max azon töri a fejét, hogy elhagyjon minket. Ismét levelezésben áll Darlon Róberttel, — mondta a szegény Marie Therése, a

STROBL ALAJOS ÉS BOBULA JÁNOS PÁLYATERVE. (Pályázaton kívül.)

TÓTH ISTVÁN PÁLYATERVE.

BÓNA JÓZSEF ÉS BOBULA JÁNOS PÁLYATERVE.

ISTÓK JÁNOS PÁLYATERVE.

A RÁKÓCZI-SÍREMLÉK PÁLYATERVEL.

ki felismerte a levélborítékokat a levélhordó kezeiben.

Marguerite is bizonyára ettől tartott, ez határozta őt arra, hogy előbb a nényének írjon, aztán apjával beszéljen a végre halasztás nélkül megnyissa szívét jövődöbéli völgyének anyja előtt.

Maxnak heves, kis vad magaviselete az utóbbi időben még hevesebb, vadabb lett, főleg kis hugával szemben, a ki eleintén elég visszatarthatóan, büszkén bánt vele, most azonban hiába lett volna már kedves, sőt hiába alakodott volna is meg vele szemben. Max már sohasem szólt hozzá kedveskedően, nem nézett reá olyan édesen, a mit bár eddig is csak ritkán tett, de azzal annál nagyobb benyomást tett a leányra. Ha valaki, mint Marguerite, felfedezte, minő legyőzhetetlen testi és erkölcsi erő rejtőzik a sajtászerű fű látszólagosan mivel sem törődő külseje alatt, lehetetlen, hogy ne lett legyen befolyásolva a gyöngödség által, mely koronként megvilágította azt az elegáns, férfias, bronzszínű arcot, a sötét pillaktól árnyalt világos szemeket.

De vajjon meg fogja-e pillantani Marguerite valaha még ez arcon azt a szeretetteljes, elragadtatót kifejezést, mely megnyerte a szívet? Max mindennap komorabb lett, tovább maradt házon kívül. Nem bizikliett többé a hugával és nem is vitte őt többé csónakán. Marguerite sokkal büszkébb volt, semhogy megkockáztatta volna kedvében járnai mostoha-éjére, vagy magyarázatot kérni tőle megváltozott magaviselete miatt, inkább eltűrte nyomott kedélyhangulatát. És ő, ki azelőtt megvetette a fű jellemét, most a legzordabb, legszökönnyösebb elhatározásokra tartotta őt képesnek. Min törté Max a fejét? Annyi bizonyos, hogy Marguerite nem játszott szerepet az elhatározásában. A fű nyugodt közönyének erélyével teljesen eltávolította őt magától, kizárta őt a jövőjéből. A leány kétségbeesetten igyekezett megmaradni a régi magaslalon. Mert ugyebár, közöttük sohasem volt szerelemről szó? És ő, a nélkül, hogy női méltósága ellen vétene, azért belemehet szüleinek terveibe,

minthogy azoknak legfőbb vágyuk volt gyermekeik egyesülése; ő pedig vagyonának átengedésével leróhatja hálatartozását.

Apa és leánya a kertből visszatérve a házba, Marie Therését fázósan egy karosszékekben ülve, az első kandallótűz mellett találták.

— Nem fagytatok meg? — kiáltotta. — Olyan sokáig maradtatok odakünn!

— Rithé, — szólt Fanteuil, — öleld meg a leányunkat, kétszeresen a miénk lesz ő ezentől, mert beleegyezik, hogy fiúnk feleségévé lesz. Marie Therése egy pillanatra elnémult a felindulástól. De mikor Margueritét kedveskedően letérdelni látta maga előtt, mikor hallotta, hogy a leány «mamának» szólítja «keresztmama» helyett, keze közé fogta a fiatal leány fejét, csókjaival halmozta el azt, aztán görcsös zokogásban tört ki.

— Visszaadod őt nekem, — mondta az anya. — Megmarad nekünk. Jól éreztem én, hogy e nélkül elvesztettük volna őt... Oh, édes kis Maggiem!... Leányom!... Kincesem!...

(Folytatása következik.)

A HÉTRŐL.

Budapest tíz kerületében a minapában megtartott községi választáson összesen tizenhatszáz ember szavazott. A magyar főváros lakosságának lélekszáma kilencszázötven ember, tehát a városatyák választása a lakosságnak mindössze két százalékát tudta megszólítani. Ez az arányszám a maga kicsinységével bizonyára példátlan Európában összes nagyvárosai között. Párisban, Rómában, Bécsben a községi választás a polgárságnak legszélesebb rétegeit hozza mozgásba, iszonyatos korteskedés folyik és valósággal izgalomban és a lakosság. Minálunk ez nincsen így se Budapesten, se más városainkban. A részvételt aránya vagy a közömbösség talán nem mindenütt egyforma, de olyan nevezetes differencia, a mely a részvételt az igen mérsékelt voltát budapesti specialitássá korlátozta, nincsen. Ha

valami személyes természetű mozzanat meg nem élénkíti, a községi választás minálunk meglehetősen csöndes és sima aktus szokott lenni mindenütt. Pedig a városok parlamentjeiben sok olyan érdekről határoznak, a mely jelentékenyen érinti a polgárokat és nevezetesen Budapesten a városbéli munka anyagába újabban a magyar metropolis fejlődésében szinte korszakos fontosságú kérdések és reformok kerültek, tehát olyanok, a melyek alkalmasak lennének a polgárok érdeklődésének megélénkítésére. És ima, ez az érdeklődés mégse jelentkezik. Magyarorszájuk ezt azzal, hogy e hírtelen fejlődés városban a város dolgai iránt való érdeklődésben növekedett ósákoság száma az összeséghoz képest csekély: de mert ennek az érdeklődésnek mérsékelt volta, mint már említettük, nem csak budapesti különlegesség — más magyarázatot is kell keresnünk. Ez pedig az, hogy a lokális, kispolitika iránt a magyar ember fogékonysága sokkal kisebb, mint az országos politikához való érdeke és érdeklődése. Már pedig minálunk a városok parlamentjeiben nem az országos politika elvei tagolják és tömörítik a pártokat, mint például Franciaországban, Olaszországban vagy Ausztriában. Az országos politika iránt való érdeke minálunk általánosabb és fejlettebb, a lokális politika iránt való érdeklődés viszont tempább és kisebb méretű, mint ezekben az országokban.

Kutassy. Az ember lépten-nyomon találkozik ezzel a kérdéssel: miért csinálnak az újságok olyan nagy dolgokat? Kutassy Ágoston repülő-kísérleteiből? Mért számolnak be hasábos cikkeikkel minden késszüllődesről és sajnos, rendszeren kudarcokkal vagy balesettel végződő próbálkozásokról? Hiszen ez a magyar aviatikus nem föltaláló, még csak nem is tökéletesítője annak az aeroplánnak, a melyet késszüllődesen a Farman gyárában, tehát, ha a föltalálása sikerül is és még egyszer elvezethetjük azt a látványt, a melyben Bleriot fölszállásakor egyszer már gyönyörködöttünk, ez nem fogja jelenteni a magyar elmének és a magyar találékonyságnak sem-

mielőtt új dicsőségét. Csupa olyan állítás, a minek az igazságát még kétségbe vonni se lehet. Kutassy Ágoston valóban se nem produkál újat, se nem mutat újat. A kulturhistória aligha fog megemlékezni az ő működéséről. De azért az újságoknak, a melyek — vulgáris kifejezéssel élve — reklámozni kezdtek neki, teljesen igazuk van. Ezek egy erkölcsi és kulturális kötelességet teljesítenek a harangszókkal. Mert a repülőgépes magyar aviatikusnak igenis van egy, ha nem is tudományos, de kulturális értékű nagy érdeme. Ez az érdem: az érdeklődés. Az a megértés, lelkesedés és odaadás, a mely minden kulturális haladásnak ha nem is anyaga, de éltető levegője és a mely nélkül minden kitalálás, minden új, minden fölfedezés az emberiségre nézve értéktelen és boldogtalan alkotójának halott szülőltje lenne. A leggyönyörűbb dal is meghalna, ha csupa süket ember venné körül azt, a ki énekl. Az érdeklődés erényének nagy adománya tette például kiváló rangú kultur-nemzetét a németet, holott ez a nemzet alkotó és kitaláló elmékben nem túlságosan gazdag. De van érzéke, fogékonysága minden eszme, gondolat és alkotás iránt, a mely haladást jelent. Kevés vezért ad a fejlődésnek, de sok lelkes közkatontát és ez a virtusa szerez neki erőt, hatalmat és tekintélyt az emberi művelődés világában. Kutassy is, a ki az életét és vagyonát egy nagy gondolat, egy korszakot alkotó törekvés szolgálatába adja, ilyen katonája a kulturának. A legnemesebb forrásból fakadt érdeklődése elviszi egész az önfeláldozásig. Az ilyen érdeklődést, az ilyen lelkesedést meg kell becsülni és demonstrálni kell, hogy ez is érdem. Honorálni kell, hogy minél többen kedvet kapjanak reája.

A béke-díj. Az idei Nobel-díjak odaítélésének aktájából egy nagyon érdekes passzus került nyilvánosságra. A bíráló bizottságnak elég dolga volt mindenik díjnál, míg meg tudott állapodni: melyik író, tudós, föltaláló találja rá a legérdemesebbnek, de legjobban akkor akadt meg, a mikor az úgynevezett béke-díj méltó gazdáját kereste. A többi díjnál ugyanis csak az okozott fejtörést: melyiknek adják a sok érdemes közül, ennél a díjnál azonban az a meglepő és első hallásra meg is döbbenő dolog derült ki a stockholmi akadémiában, hogy — nincs kiben válogatniuk. Az emberiség örök békéjéért folyó küzdelem vezetőinek száma már kimerült szokkal, a kiket idáig megjutalmaztak, a mi nyilván jelenti, hogy az új kulturális mozgalmak nagy alakjai között egy olyan sincs, a ki ezt a törekvést tette volna életé és működése ideáljává. Az újak között nincs olyan nagy ember, a ki az örök béke hirdetésének szentelné minden szavát. Ez a tapasztalat, mint már említettük, első pillanatra megdöbbenőnek látszik, de valójában nincs miért megdöbbenünk. Sőt talán előre is lehetett volna látni, hogy ennek a díjnak előbb-több okvetlenül is lesz a sorsa, a nélkül azonban, hogy előírulása az örök béke vágyának és törekvésének előírulását is jelentené. Erről szó sincs. Ez a jelenség nem bizonyít egyebet vagy többet, csak azt, hogy ennek a törekvésnek, vágyának a legprimitívabb és legnaivabb formája, eszköze volt az, a mely gyűlésekkel, fölolvassásokkal, szervezkedéssel, brosurákkal, a háború borzalmainak ecsetelésével agitált az érdeklődés. A háborúnak nincsen párta, a melyet a béke pártjával majorizálni lehetne és a békének nem az a veszedelme, hogy vannak emberek, a kik verekedni, harcolni akarnak. Sőt, el lehet mondani, a béke vágya s akkor a legerősebb az emberek szívében, mikor csatába kell menniük. Tehát nem a harca izgalma és rettenetessége vonzza az embereket és a legnaivabb agitáció az, a mely ennek a vonzó erőnek a kismértékű ellen vérteli föl őket. A béke érdekében való igazi agitáció csak közvetett munka lehet, megszüntetése vagy legalább is megoszlóttatása azoknak az okoknak, a melyek a népeket háborúba kényszerítik. A népek verekedő kedve ellen való agitáció ma már annyira föltalálható, hogy csak természetes, ha nem születnek többé apostolai.

SEBŐK ZSIGMOND ÚJ KÖNYVE.

Sebők Zsigmond nem tartozik a nagyon termékeny írók közé, a kik minden évben egy-két novellát, egy-egy regényt vetnek a közönség elé. Az ő csendes egyénisége, inkább mély, mint széles terjedelmű tehetsége a nálnak manapság szokatlan formagondja nem is engedné a tömeges termelést. Pályája utóbbi tíz éve alatt nagy szerrettel vetette magát a gyermek-irodalomra, de ide is a hivatás vonzotta, mert talán senki sincs mai írónk között, a ki annyira tudna a gyermek szívéhez és képzeletéhez szólni, mint ő. Nagy és szép sikerei voltak ezen a téren, az ő Macskó-könyve — melyeket most Dörmögő Dömötör címmel folytat — a legnépszerűbb magyar gyermekkönyvek a legújabb indított gyermeklapjával, a *Jó Pajtás*-sal új, kitűnő orgánust alapított a magyar gyermekirodalomnak. Talán ez a nagy kedvelt újsótt elfoglaltsága sem engedte meg, hogy erények teljességével forduljon eredeti hivatásához, a novella-íráshoz. Annál nagyobb érdeklődéssel forgatjuk új novellák könyvét, mely *Bajcsányi de Eadem* és *egyéb elbeszélések* cím alatt most hagyta el a sajtót. Tizenhárom novella van benne, tárgyra, hangra változatos dolgok: meleg humorú genre-rajzok, finom lélektani képek, szingaszad természet-festések, történetek a nép s különösen a szegényvidéki nép életéről.

A *Czopf*. A kínai kormány egy nagyszerű áldozatot tesz le a modern haladás oltárára. A *Czopf*.

Elrendelte, hogy az összes állami hivatalnokok, katonák, tanulók és iskolás gyermekek rövidre nyírassák a hajukat. A *Czopf* tehát, a melynek a neve fogalmat jelent az egész világon, a konok maradiság és a fureszság fogalmát, eltűnik a mennyi birodalom területéről, csak az operettekben marad meg és ott, a hol láthatóan sohasem viselték. De itt valószínűleg meglesz akkor is, a mikor Kínában már a legutolsó *Czopf* is csak régi képeken fogják mosolyogva bámulni a rövidre nyirt fejű új kinészek. Mert a világ minden *Czopf*-ja között azzal lehetett legkönnyebben elbánni, a melyet a kínai kormány, abban a hissemben, hogy ezzel a modern haladásnak értékes áldozatot hozott, most halálra ítelt. Mi, őszintén megvallva, nem vagyunk egy véleményen a kínai kormánnyal. A világ összes *Czopf*-jai közül a haladás legártalmatlanabb ellenségének mi azt a *Czopf*-ot tartjuk, a melyet a jó kinészek láthatóan viseltek. Az a *Czopf*, a melyet a fejen kívül hordanak, nem veszedelmes, mert a leghosszabb *Czopf* se akadályozza a fejet abban, hogy benne a legmodernebb, legfölvilágosodottabb gondolatok is megteremjenek és semmiképpen se tudjuk a modern fölvilágosodottság képviselőit tisztelni abban a kormánnyban, a mely rendelettel szabályozza az állampolgárok — hajviseletét. Hiszen, sok másról nem is szóva, az igazán kulturális gondolkodáshoz hozzátartozik a nemzeti sajátosságok tisztelése és védelme is, a mennyiben ezek nem gátolják a művelődésben való haladást. Már pedig az, hogy milyen frizurát hord az ember, igazán nem lehet befolyással a gondolkodására. Ha úgy lenne, akkor egy tucat borbély egy nap alatt többet tehetne az emberi művelődésért és fölvilágosodásért, mint száz tudós és ezer iskola egy évtized alatt. Ekkora szerepet és hatást pedig bizonyára maguk az érdemes fodrászművészek se tulajdonítanak maguknak a kultura munkájában. Szóval: a régi *Czopf* ellen való harcos elköteletségében éppen ennek az egy *Czopf*-nak kegyelmezhetett volna meg a kínai kormány legbátrabban. A rendelete tehát nem annyira megénekelni való, mint inkább csak megemlékeztetni, mert nem annyira kultur-akció, mint inkább csak operett-téma.

A LIONARDO DA VINCI NEK TULAJDONÍTOTT VIASE FLÓRA-SEBOR, MELYET A BERLINI MŰZEUUM VÁSÁROLT MEG.

több. Valamennyi egy-több hajtott mégis: a rajzolt képen keresztül mindig meglátjuk rajzolóját, az író, a ki az életet, a természetet pontosan figyeli meg és művészkézzel rögzíti papírra. Ép úgy meglátja a magyarság egy pusztuló elemének fájdalmas tragikomikumát (Bajcsányi de Eadem), mint az alföldi tanyai tanítók rettenetű sivár magányosságát (A káoszhoz képest két gyerek találkozásakor (A két gyerek), vagy a cigány-jellem őstönöszerű vad féltelenségét (Fuszujka) s ép úgy történetek tudja beállítani a városi fák negyedik emeleti perspektívából figyelt életét, mint a balatoni vihart. A nagy témát ép úgy össze tudja fogni egy novellában, mint a hogy nagynak, fontosnak tudja fölfűtteni a kis emberi dolgokat. Egy-egy egyszerű, jelentéktelennek látszó történetből olvasás közben lassanként szinte észrevétlenül bontakozik ki az emberi élet valami nagy elemének vázlata. Meglátjuk benne azt a kapcsolatot, a mely minden emberi dolog között van: ha elindulunk a kis dologon, mögötte ott találjuk a nagyot, ha nyomon kísérjük a nagy dolgot, ott van a végén a kicsi. Egy apáca elbeszéli egy beteg halálát — és életünk áll a sorok mögött a nagy, örök nyugalomnak megdöbbenő, de nem borzalmas, félelmes, de nem visszariadó képe. Egy cigánygyerek modellt ül egy festőnek, és ebben megláthatjuk pontos, biztos, művészi vonalakkal megrajzolt silhonettképpen a cigány-faj egész jellemét, eredendő alapvonásait. Jobban megértjük, mint akármennyi magyarázattal, mert az író emberlég tárgyalja és egészen közel hozza hozzánk.

Egész író, teljesen késs; nem keresgél, nem vergődik önmagában, megvan a maga világfelfogása, megvannak a maga készített eszközei, melyeket kitűnően tud használni. Nem látás, ha az élet keserű dolgait látja, a megnyugodott, mindent megértő ember humorával nézi őket. Mikszáth Kálmánon kívül ő az egyetlen irodalmunkban, a ki a mai irodalom legkritikább nedőjéből, a sűrűből előtörő, keserűségekben átértett humorból ivott. Humorizálni, alakokat helyzeteket humorosan beállítani mások is tudnak, de a dolgokat, melyek a nélkül keserűnek és keménynek volnának, humorral megédesíteni és fölengesztelni csak ők ketten tudják: Mikszáth és Sebők. Az utóbbi az előbbiből járt iskolába; egyéniségének hasznosító vonásai vonatkoztak hozzá, a mester erre a tanítványra lehet legbuzgább, mert ő tudja a tőle tanultakat jobban magáéba olvasztani, egyénisége teljes érintettségének megörzítésével. Ő rá az a hatás csak termékeny volt. Az eszközökön, melyeket használ, fényesített egyetemes a segítségével, — egyebekben teljesen önmagát adja.

